

ТВОРЧИЙ АЛЬМАНАХ

NOMEN

Донецький національний університет
імені Василя Стуса

ТВОРЧИЙ АЛЬМАНАХ
NOMEN

Вінниця 2019

Підготовлено до друку
Навчально-практичним центром культурно-естетичного розвитку та роботи зі студентами
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Редакційна колегія:

Загнітко А. П. – член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор;

Тараненко О. В. – кандидат філологічних наук, завідувач кафедри журналістики;

Родигін К. М. – кандидат філософських наук, доцент кафедри журналістики;

Соловей О. Є. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та історії
української і світової літератури;

Урсані Н. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та історії
української і світової літератури.

Творчий альманах «NOMEN». – Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. – 76 с.

«Nomen est omen» – «Ім'я зобов'язує». Цей традиційний девіз Донецького національного університету імені Василя Стуса продиктував назву творчого альманаха, що ви зараз тримаєте в руках. Nomen – Ім'я. Ім'я українського університету, що спільними зусиллями студентів та викладачів було збережено під час війни та відбудовано на новому місці. Ім'я нашого випускника Василя Стуса – поета і борця за свободу, що своєю долею символічно поєднав Подільську і Донецьку землю. Ім'я українського Донбасу. Відкриття нових імен і перевідкриття досвідчених авторів. В альманах увійшли твори студентів, випускників, викладачів і співробітників Донецького національного університету імені Василя Стуса – тих, хто володіє мистецтвом слова, і тих, хто оперує візуальними образами. Тих, хто доклався до донецько-вінницької енеїди Alma mater, і тих, хто долучився до університетської родини на Вінницькій землі. Тих, хто плекає традиції, цінує ім'я і прагне досконалості.

Анатолій Загнітко

ВСТУПНЕ СЛОВО

Вступне слово

Ще у далекому 2015 році визріла думка про підготовку альманаху, який би представляв художню творчість студентів, співробітників та викладачів Донецького національного університету імені Василя Стуса. Зібраний та упорядкований тоді матеріал настільки був наповнений сумом і болем, що укладачі й автори було одностайні у відтермінуванні такого видання. Після тривалих творчих пошуків мрія набула чіткіших обрисів і була реалізована в новому форматі. Поезії, прозу, картини й фотографії різних авторів об'єднує художнє осмислення сенсу життя, індивідуальне авторське начало, філософські міркування про мир, війну, сучасне покоління та його цінності, зміна життєвих уявлень і бачень.

Сьогодні альманах вражає розмаїттям тематики, проблематики, образів. Саме такою є філософська лірика Віталія Борецького. Міркування про сенс життя, про місце людини у світі, про пошук взаєморозуміння між чоловіком і жінкою по-новому зазвучали у творчості автора. Космічність у його поезії накладає особливий відтінок на світ, у якому, щоб вижити, потрібно творити:

*А допоки утямиш, куди,
Повертань дочекаєшся заки,
Залишаєш віршовані знаки –
Самозгортні сади і сліди.*

Роздуми про сенс життя яскраво постають і у студентській творчості. Андрій Грицай, розмірковуючи про подвиг Василя Стуса, його життєву позицію, звертається до теми справедливого суду:

*бог не арбітр
бог – головний суддя
від слова голова
від слів «постійно болить»*

У творчості юних осмислено нові виміри часу, його площини й перебіг, невловимість часової миті, мрії, яка триває від «створення світу

до поганого вечора», «між сном і пробудженням»).

Свіжі обриси життя відтворено у поезії Владислави Дяченко. Авторка вибудовує тонку грань між ілюзією, де живе Дід Мороз, «де кожен компонент ставав головним» та літературою, де не прийнято писати про «зайвих людей», бо це наче відсторонює від художності, де «найкращий спосіб вмерти – жити».

У ліриці Миколи Єрьоміна зринають обриси зболено-трагічного сьогодення, де мелодію «творить музика війни»:

І знову рух по колу, дим одвічний...

Гармати спричиняють жах музичний.

Його ліричний герой розмірковує про те, що ж залишиться після кровопролиття, після надривного подиху війни, де надважливими залишаються питання совісті, життєвої мудрості, моральності:

Главный выбор – выбор перед совестью

Все бумаги пойдут в макулатуру

Приваблює лірика Наталії Горелової, заглиблена у духовний світ внутрішнього авторського «я», прагнення віднайти у власному «я» відлуння пізаного й пережитого. Образ коханого постає у різноманітних ескізах буденного життя:

Він мій останній рубікон,

А я бажань його підступних бранка.

Смак кохання герої шукають (та й бачать!) не в ранішній каві, а в умінні бути удвох. А вірність зринає у новому сміливому образі:

Але кожного ранку поруч зі мною

ти ковтаєш гіркий і терпкий присмак долі,

І вона тобі видається смачною.

У добірці «Бузковий Схід» Анастасії Малахової змальовано різнобарвний світ спогадів про дитинство, про осінню зливу, про запах дому, про схід сонця. Цікаво, що в поезії цієї авторки почуття кохання в душі ліричної героїні губиться серед реалій буденності. Звичайні предмети набувають незвичних кольорів, відтінків, значень,

наприклад: «чорний чай з апельсином навіює такі холодні, як крига, спогади про минуле життя». А буденні ситуації набувають іншого, не зовсім звичного сенсу для тих, хто пережив війну, нового значення й звучання, бо й справді – чому так болісно повертатися спогадами туди, де страждання постають реально значущими:

Рожеве сяйво від крапель на твоїй спині.

Пелюстки, що спадають на віки.

Закриваючи очі, бачу свій дім,

повністю у зеленому відтінку.

Вертатися спогадами завжди болісно...

Бароковими образами надихає творчий доробок Артема Семенія. Життєве море захоплює ліричного героя і спокушає його на довгу подорож. Поет змальовує світ, що «плескається у чистій калюжі», «хвилюється у безодні морських хвиль». Мистецькі рефлексії автора пульсують навколо осмислення сенсу життя, навколо образу сучасника, який у життєвому пошуку – в дорозі, де дорога пізнана через відлуння в душі персонажа:

...коль платформы вокзалов скучают

по людям,

может быть, я и есть этот самый вокзал?

Поезія Ганни Степової занурить читача у плин спогадів про дорогі миті життя й не залишить байдужим кожного, хто уміє бачити довілля в його неповторності постійних змін. У її творчому доробку органічно співіснує недоторканість природи та чистота душі ліричної героїні:

Ти пам'ятаєш м'яту, що щипає?

І запах лісу, що лише прокинувся?

Все навесні так тихо оживає.

І дихає. І так з любов'ю дивиться.

Із великою любов'ю до світу звертається лірична героїня у поезіях Олександри Родигіної:

Ми гадали, що нам не пізнати війни,

і звіриний жах не прийде в наші сни.

А образ окремих листків, які мали б стати сторінками цілої книги, на думку авторки, є

образом нашого покоління, яке переживає жахиття війни на Донбасі щоденно й щохвилино, сприймаючи усе не відсторонено, а внутрішньо.

Варто відзначити, що ця ж тема стала предметом художнього осмислення і для Ніни Урсані. Образ калинового намиста в чужому домі, печалі з червоних троянд, кривавого вина, дороги із блокпостів до рідного дому зринають у ліричних поезіях авторки. У її творчому доробку з'явилися і посвяти тим, кого наздогнало полум'я війни – Юрію Матушаку, Тамарі Мозгуновій, Людмилі Ткачук, тим, хто полинув до берегів Південного Бугу як до Бога, із безсмертя разом з нами лише у пам'яті, або ж за нами ще живими, або ж, щоб спочити по смерті:

Війна скидала зорі на світанку,

Кидала їх в вогонь, неначе хмиз.

Всміхнулась мама місячним серпанком,

Відправилась душа у путь без риз.

Цікавою та різножанровою є проза, що увійшла до альманаху. Це казка Оксани Вдовиченко про Тараса Шевченка, оповідання «Повернення» Костянтина Родигіна, етюд «Без двох» Інни Сарани, есей «Мій» Анастасії Рибальченко, стаття «В вигнанні дні течуть як слюзи» Олени Тараненко, етюд «Дівчина у потязі» Ользі Солдатової. Кожен писав про свої переживання, проте усіх об'єднує єдина мета – пам'ятати.

У своєму есе «Мій» Анастасія Рибальченко відзначала, що потрібно бережно ставитися до людей, які пережили лихоліття й захистили свою землю в роки Другої світової війни: *«Вони дали вам життя, долю та волю. Нехай піклування про них стане для вас не тягарем, а щастям. Кожен з вас спроможний стати набагато кращим та добрішим янголом-охоронцем. Доки нам з вами ще є, кого охороняти».*

Через сімдесят чотири роки нам довелося стати янголами-охоронцями свого Університету, який зберіг свою історію, традиції, постійний

поступ вперед. Сьогодні слова на кшталт: *«Вже скоро п'ять років з кінця липня 2014-го, з того моменту, як я, немов Лотова дружина, не втрималася і обернулася востаннє поглянути на Донецьк у заднє скло автівки, що їхала буквально в нікуди, бо їхала аби звіти, а не кудись, я більше не обертаюся»*, – Олени Тараненко яскраво передають трагізм багатьох тих, біля чийого дому запалало полум'я війни.

Доля дала нам велике випробовування, дала час на осмислення того, що сталося: *«Снаряди летіли прямо над нашими головами, з таким гидким, противним виючим свистом, той, хто чув такий звук, його вже не сплутає з іншим»*, – пише О. Тараненко.

Пройшло чимало часу, щоб ми були готові до художнього осмислення подій життя у прозі, поезії, світлинах, щоб наша пам'ять заграла цілою веселкою кольорів про мирне дитинство, про кохання, про пори року, щоб можна було осмислити події через образи, фото, картини. Варто відзначити, що бажання багатьох увіковічити яскравий момент життя у світлинах став не просто захопленням (для Костянтина Родигіна, Зорини Гаджук, Івана Хижняка та інших), а тим, що майстрово передає й відтворює симетрію й асиметрію сучасного життя, через вловлені й зафіксовані миті утворює цілісну панораму переживань і страждань, радості й щастя, творення й захоплення, відбиваючи справжню багатогранність людського життя.

Наш альманах – це художня рецепція подій, це філософське осмислення життя, це одкровення про пережиті миті печалі та успіху.

Розділ 1

ПОЕЗІЯ, ПРОЗА, ПУБЛІЦИСТИКА

*Енніо Морріконе***МОЄМУ ЕННІО**

писати – вище, ніж дихати, –
і сльози висохнуть,
не діставшись поверхонь:
то плачуть вітри
за тими, хто не пам'ятає,
що таке музика...

лускають пуп'янки квітів,
показуючи Бога,
кровоточать в надії жінки,
а птахи не співають на вітрі...
лиш, підіймаючи крильця,
роздмухуючи пір'їнця, –
оголюють кольори...

життя ковзає,
не торкаючись суті,
та якщо придивитись,
то птахи, і квітки, і жінки
вже давно вчепилися нотами
хто в дерева, хто в землю, хто в дитину,
відважно і точно,
і чекають народження Енніо.

НЕТУТЕШНІЙ

Із розбухлого живота,
Повторивши всі коди і види,
Ти протиснувся, зойкнув, увидів:
Синьота, сумота, самота...

Бо, здається, бував уже скрізь:
Томом, атомом, тілом – вічністю...
Ти, в матерію втягнутий крізь
Материнську трубу космічну.

Ти готовий, коли ні з ким,
Коли звізди проколюють сутінь,
Своїм вухом, морським і пласким,
Нетутешні шепоти учути.

Віталій Борецький**ОРИГАМІ**

* * *

* * *

8

І зрозуміти:
Не тиша, а тишина,

Не глиб – глибина.
Просто слова тонка довжина
Углиблює й сенс.

Коли стрів не траву, а травину,
Проживаєш не дні, але днини –
Не закреслив усе, а воскрес.

* * *

Форматуючи втомлену пам'ять,
Пропустивши нетрями і стежками
Нас у дорозі до Свого,
Мовчать ліси тисячу літ до й після того...
Вмирають і народжуються тільки птахи й голоси.
Я на світ не просився, а Тебе попросив.
Тепер тану, тону й попідтинню
Ношуся зі світом – слабкою дитиною,
І прошу собі довгого й дивного:
Дай мені дивного й довгого
Перебування і тиші.
«Да не похитит мя неготоваго»,
А тільки коли у вірші.

* * *

Тиша зозулина, бо вже за літо, за далі.
Вечором – червоно, яблука, прілість і дим.
Я сповідаюся саду і заповідаю:
Долі не дай мені – тайни солодкої дай-но,
Щоб не дізнався, не пізнав, не знайшов, та ходив.

Вітряно, витри-но сльози повітряні й витримай,
Втримай, а потім роздай все своє й дороге.
Не затулити раменами, рамами, римами
З антиматерії антиземний антиген.

Дош над верандою з книгами... Стукає клен
В шибу червону – й тебе розпросторить
всередині.
В кожную клітину укладено, в вену уведено
Рідний, прошитий, проклятий, та мій АНТИГЕН.

Душу-позлітку торкати, плекати і плакати...
Лезо до шийі щодень – лиш у піну вмочи.
Коди цупкі нам пороблено, введено, вкладено,
Серце волає до Бога: «Чому Ти мовчиш?!»

* * *

Жінки – язики Землі,
якими можна говорити до Вічності.
Вони ворущаться у вологості, як хвилі чи листя.
Це – тріщини, крізь які витікаємо.
Їхня слина відчуває солодке і млосне...
А чоловіки – трохи чужі і в душі
вже давно позбирались й пішли
залишатися в чатах жіночих слів,
нішах столів,
складках ліжок, вигинах ложок,
артикульовані гойданням ніжок
у рамах солоних днів
з картин, яких насправді не було...

ОРИГАМІ

Час вгинає усе, що ми написали,
музику скрипаля видуває із зали,
бо не втямиш більшої тайни,
ніж затемнене слово «ВОНІ».

З чотирьох сторін світу загни –
і полегша в руці
на летючого змія
так схожий конверт, вже не твій.

Як нема чим означити дні на землі, –
паперові роби журавлі,
з кольорового – біле роби.

Бумеранги журби:
чайки твої невертальні
і вертальні мої голуби.

Оксана Вдовиченко

СПОВІДЬ ДУШІ

СОНЕТ

Блакитні очі сяяли, мов зорі,
Палали вогниками в тихій глибині.
Її волосся падало по скронях,
Звисало золотом, скуйовджене вві сні.

З її очей текли прозорі сльози,
Котились краплями важкими по щоці,
Неначе в трави скочувались роси
І опускались тихо-тихо до землі.

Вона блукала у думках таємних,
У цьому світі загубившись, навмання.
Ставало так шкода страждань даремних,
Які на дівчину валилися щодня.

Я ж вірю в те, що мужньо і запекло
Вона боротиметься й вибереться з «пекла».

ОСТАННІЙ ЛИСТ

Війна... Окопи... Жах... І бруд...
Свистіння куль... І вибух міни...
Останній лист солдат, мабуть,
Вже пише там... «Мій любий сину,

Сьогодні ти побачив світ...
Ця звістка дала сил прожити
Ще мить... Так хочеться летіть
До вас із мамою... Любити...

Та доля шансу не дала
Побачити вас, обійняти...
Звертаюся до тебе я,
До найріднішого маляти.

Ти прочитаєш татів лист,
Либонь, вже в мирній Україні,
Де вже немає моря сліз
І річки крові на долинах,

Бійці не гинуть від людей,
Що зрадили та убивають,
Живих міняють, як трофей,
І тих ночей страшних немає...

Це наша мрія!.. Не сумуй.
Я завжди буду із тобою.
Своє життя не промарнуй
І не знеслав його ганьбою.

Матусю рідну бережи,
В усьому будь її стіною.
І про любов мою скажи!
А я... Вже Бог прийшов за мною...»

МЕРЕЖИВО ЗИМИ

Зима!.. Прекрасна й благородна,
Така капризна та холодна,
Така розкішна й білосніжна,
Така цукеркова і ніжна,

Така щипуча та морозна,
Така збитозна і серйозна,
Така затяжна та плаксива
Така рипуча та лінива,

Така привітна та бентежна,
Така заможна й незалежна,
Така ялинова й соснова,
Така прихильна й снігурова,

Така слизька, така болюча,
Така чудна, така колюча,
Така смішна, така прихильна,
Така безжальна і всесильна,

Така весела і яскрава,
Така солодка і ласкава,
Така дитяча й іграшкова,
Така святкова та казкова.

КОЛИ ЩАСЛИВИЙ

Коли щасливий – то не треба зайвих слів,
Ти просто дихаєш так легко і спокійно,
На волю проситься з душі веселий спів,
І серце б'ється в ритмі мелодійно.

Коли щасливий – ніби сад в душі цвіте,
Вона стає, як сонце, тепла й світла,
І це тепло її зігріє все живе,
Бо доброта і щирість в ній розквітла.

Коли щасливий – ніби казка ожива:
Ти маєш крила, що дають насагу жити,
Не тільки в сні, а й наяву такі дива,
Що і кохання в серці здатні запалити.

СВІТАНОК

Світанок
Сонечко
Стрічає...
Спросоння
Соловей
Співає...
Совичка
Солоденько
Спить...
Сонет
Сорока
Скрекотить...
Собака
Скиглить
Страхіливо...
Струмок
Сміється
Соромливо...
Світанок
Солодко
Ступає.
Свободу
Степу
Споглядає.

Наталя Горелова

ТИ...І...Я

Ти і я – ну хіба це замало?
Скрутитись калачиком, як кіт, на колінах.
Позіхати і мружитись мляво,
Ловити сонячних зайчиків на побілених стінах.
Огортати тебе теплом, зігрівати м'ятним чаєм,
Колоти словами, вибирати потім скалки.
Поколотися словом навзаєм.

Ти і я – цілий Всесвіт:
астероїди, галактики, зірки-планети.
Повні очі сліз, образи і сум,
Як то Боні і Клайд, адже різні бувають дуети.

Як у фільмі про Смітів:
То бійки, то лав до нестями, поміж пострілами
з пістолету.

Всяк буває, але кожен раз
Ти за мною доспіваєш останні слова із куплету.

Ти не любиш каву і чай зелений,
Але кожного ранку поруч зі мною
ти ковтаєш гіркий і терпкий присмак долі,
І вона тобі видається смачною.
На прощання обійми,
Поміж годинами роботи дзвінки телефонні.
Ти і я – такий собі двобій.
Ти і я – то маленька долоня у великій долоні.

* * *

Трохи сумно. Здавалось би – осінь.
 Саме час мандрувати печалями.
 Слухати дощ, шарудіти листям
 І упиватись трав'яним чаєм.
 Здавалось би, літа стрічка тонка
 Вже роз'їдена сивим туманом.
 Тихо. Роздуми. Кава гаряча
 Наодинці із старим диваном:
 Листопад... Дивний, човгає рудими капцями,
 мочить ноги в холодних калюжах.
 Грає в хованки, говорить сам із собою,
 Розщібає пальто перехожим.
 Іноді все ж таки ходить пити каву
 У сусідню кав'ярню, за поворотом.
 Несмачну, гірку і без молока,
 Після чого палить і заходиться реготом.
 Сумує за нею, знову палить,
 Чіпляється до замерзлого пса в підворітті.
 Лягає просто неба, вдивляється в зорі
 І кутає пса у своє лахміття.
 Засинає...

* * *

Так як ніби і не було нічого:
 Ні слова, ані доторку – лиш тиша.
 Так ніби я торкалася його,
 А він не він, немовби зовсім інший.

Солоний од моїх невітшних сліз,
 З тягучим присмаком лихої долі.
 Мій вільно писаний ескіз,
 Утоплений в терпкому алкоголі.

Мій незабутній спогад, дивний сон.
 Що розтає в росяному світанку.
 Він мій останній рубікон,
 А я бажань його підступних бранка.

Усе... Минула глупа ніч...
 Ранковий вітер вплетений в волосся.
 Зім'ята постіль протиріч.
 І знову тиша... Так, здалося...

ХОРОНИЛА СИНА

Хоронила сина мати восени,
 Несли його крила у далекі сні.
 Забирали сина в неньки небеса,
 Материнські сльози чисті як роса.

Цілувала руки, гладила волосся,
 Може, спить рідненький, може, все здалося.
 Голову до грудей ніжно прикладала,
 Нагадалось мамі, як його гойдала,

Пригадалися стежки, що його водила,
 Ну чому ж ти, Боже, забираєш крила!
 Нагадала мати перші його кроки,
 На землі спливають дуже швидко роки.

Стомлені долоні склала на колінах,
 Шепотіли губи: «То моя провина!»
 Вибились з-під хустки посивілі коси,
 Вже уста мовчали, лише серце просить.

А тоді й воно... вклякло... зупинилось...
 Помовчало трохи й зливою розлилось!
 Розлетілось серце буйними вітрами,
 І понесло горе полем і лісами.

Полетіло горе в далечинь далеку,
 Відлітала в небо і душа-лелека.
 Зашуміли сумно в лісах ясени.
 Поховала сина мати восени.

**Андрій
Грицай**

/пам'яті Стуса/

коли щодня
яскраве сонце
крізь тебе
точить кожен промінь
але проходить тиждень
і вгасає
світ
судитись. вірити й писати
заповідати
і дивитись

так от показуємо, що
кінофільми
ніби дійсність
за плечі смикають
усіх
хто хоче щось зіграти

так от
чи виграли ми премії
та кляті кубки
ніхто не скаже
і не варто

гра – тільки сенс
закам'янілий сенс вистави
фінал хай тліє ніби
підвечірнє небо

дивись,
митець
ми граємо сценарій
що ти писав колись
на зігнутому папірці

* * *

кожен крок – боротьба
щоденно задихаюся
у душовій кабіні
замкнений у суцільній воді

мільйони замків
і лише один злодій
я вибиваю декілька
прориваюся крізь суцільне м'ясо
і доволі несвіжу кров

бог – не арбітр
бог – головний суддя
від слова голова
від слів «постійно болить»
проте
мене судить хтось інший

мене судять троє птахів, що
нависли і просять кохання
вічного
мов останні краплі води

я не вірю жодній із них
і чіпляючи знову щовечора
новий ланцюг
накладаю прокляття нічне

до зустрічі
завтра
коли сонячне світло
проб'є мені скроні

* * *

ставлю будильник
на п'яту ранку
щоб точно не прокинутися

пишу та кидаю в смітник
кидаю в смітник та підпалюю

ніби падає стеля
стеляться різні думки

від створення світу
до поганого вечора
причини
наслідки
постійні прохання і обіцянки

зони комфорту стають
територіями буття
де причаїлась химерна форма
викладення думок

тут пишуть хоку
говорять про атеїзм
та перебирають старі касети

будинку на вулиці Н.,
розкажи мені
куди податися
і куди піти

щоб нерешті отримати
небажаний спокій

* * *

прототипи реальності
потягами проносяться
між нами
ми
засинаємо

і прокидаємося
кожною хвилиною
безвідповідального ранку

ця пісня
не має музики
ці вірші
забувають слова
і тільки я
вкладаючи свої думки
у маленький кошик
простягаю долоні
потайки
і шукаю хоча б якесь
світло
тільки в тобі

* * *

туман
осідає і дощ переобирається
на додатковий термін
ніби далекий вогник
спадає на думку

поїхати десь
купити квітів
та припертись посеред ночі

я заплющую очі
та цілую тебе у скроню
затуляю тобі вуха, щоб
ти не чула свисту вітру
грому з небес

щоб були тільки ми з тобою
ніби дві гелеві кульки
які зв'язав разом
маленький веснянкуватий хлопчина

**Владислава
Дяченко**

7 вересня 2017 р. 00:14

Вони стояли вдвох словосполученням
Вона коктейль, Він Молотова
Палало місто благополуччям
Безпекою рівності за жнива

Її коси також жебоніли
Як нервові вулички, офіси будівель
Його руки дрібно тремтіли
Бо вона гаряча і струнка, як газель

20 квітня 2018

У світі, де всі легенди стали б правдами
Все ще не існував би дід мороз
Створений не народом, пропагандами
У людей червоніють очі, в нього – «нос»

Та стояла би голова Чацького
Медвежий Аю-даг пив би воду
Кому не вистачає чогось власного
Той в пошуках світла втрачає вроду

У світі, де кожний компонент ставав головним
Певно б, добре жилося твоєму всохлому
розуму

Ти лиш придаток, недолугий мім
Вмієш тримати поставу, нівелюєш мову

Проте, кожний дрібний мав би право голосу
Хоча історія багата на коротунів
«Зайвих людей» література не згадує
Про безглуздя не пишуть книжки

У світі, де кожна розмова – зоровим контактом
Все ще існують проблеми з етикою
Бійки там частіші, менше шлюбів контрактом
До людей любов'ю, не конкретикою

Точно, там ще існує мода на кольори
Люди капають в очі отруту
Аби бути кращими, бити чужі млини
Радіація загального бруду

11 вересня 2018

Парадоксально, найкращий спосіб вмерти –
жити

Кричати на стіни, комусь за комір, на книжки
Не любити, шукати берез, топтати квіти
Зраджувати собі з іншими, бити чужі кружки

Пневматичною зброєю цілити в груди
Встромляти ножа в захаляви
Голосніше тебе хіба Рейн і Крути
Прудкіше гепарда заграви комуни

Серед корчів та хащ можна знайти діаманти
А можна спробувати з далекобійником
Кірзові воюють, сміються пуанти
Витончене лікується залізним прутом

**Микола
Єршын**

НАРИС НЕ НЕБІЖЧИКА

Повстала з небуття рушійна сила
Знов там, десь зверху, розправляє крила.
Нам тяжко щось сказати через втому.
Здається, летимо додому. З дому.

І знову рух по колу, дим одвічний...
Гармати спричиняють жах музичний.
Я не хотів би чути, та не можу.
Триматись далі дай нам сили, Боже...

10 квітня 2019

ЧТО ОСТАНЕТСЯ

Вилы с крыльями
Отсутствие духовности
Мифы с былями
Заполонили новости.

Всё – иллюзия
Всё – пыль и хаос века
Всё – диффузия
Всё – не от человека.

Главный выбор – выбор перед совестью
Все бумаги пойдут в макулатуру
Что останется? Что будет новой новостью?
Только лишь борьба с архитектурой.

16 жовтня 2014

(редакція – 27 травня 2017)

ТРАМВАЙ УЕХАЛ

Он бегал по узким площадям, а узкие площади бегали за ним. В этом крылось что-то страшное, беспутное и бестолковое. Чёрные лужи под его ногами отражали небо, но небо не могло отразить лужу и вряд ли горевало по этому поводу. С частотой раз в пятнадцать секунд он наступал на созвездие Большой Медведицы прохудившейся резиновой подошвой давно изношенных кедров. Созвездие Большой Медведицы отвечало насквозь промокшими носками.

Он понимал, что простуда ухватится за такой шанс – его иммунитет был слаб, как белый, красивый шарик одуванчика, и сейчас ветер сдувал его практически полностью. Кажется, это был ураган, но какая, по сути, разница. Насквозь промок портфель, но его перестало интересовать, доберётся ли влага до горы уже ненужных ему бумаг. Ему не хотелось амнезии, но помнить ничего ему тоже не хотелось. Такой парадокс бумаге не знаком, а той бумаге, которой знаком, хотелось бы посочувствовать... Но какой смысл сочувствовать бумаге?...

Трамвай уехал. Он остался один и застыл в луже, бездумно уставившись на звездное небо. Его вдруг осенило, что для этой вселенной он является песчинкой, если не структурным её элементом. Он не знал, эта мысль утешает его или наоборот, угнетает. Он не хотел этого знать. А трамвай ушёл. Им некогда смотреть в звездное небо. И нечем.

29 березня 2016 р.

Анастасія Малахова

БУЗКОВИЙ СХІД

~ | Чи дійсно ніч лагідна?

Сповнена коханням та фарбами,
з яких ти завше можеш написати мене.
Побачити в моїх очах усе, що скривається
під олд-скульною ковдрою.
Все те, від чого я позбувалася нескінченних
2 роки.
Ти завше з'являєшся в той останній момент,
коли намагаюсь прокинутись.
Всі паперові аероплани,
які й досі не можу не згадувати без мурашок
на тілі.
Знаючи, як ти не любиш залишатися один
на один у хмарах брехні,
обіцяю! що з першого снігу нічого не зміниться.
я залишуся, зігріваючи твої сни. | ~

~ 2015 ~

~ | Сутінки, поїзд, осіння злива...

Ці три слова складають для мене картину з
життя.
Мерзну так, що навіть не допоможуть твої
сильні, пряні обійми.
Так, що чорний чай з апельсином навіює такі
холодні, як крига, спогади про минуле життя.
Лежачи, слухаю того, хто має владу над моїми
думками
Він, а не ти...
Ти! Хто ти для мене?
Не більш, ніж манекен в якомусь модному
бутіку в New York.
Ти, лише гіркий присмак на моїх губах від
терпкого напою.
Ти, лише тінь на пероні,
з якого я їду навіки. | ~

~2015~

~| Уезжая – перерождаешься,
и с каждым новым городом теряешь связь
с таким добрым образом – детского
творчества.
На кухне, дома, где в рамках стоят твои обиды
и слезы радости,
дождь из которых снимает с тебя
...-ти летнего усталость очередного нового
города за окном. | ~

~2017~

~| Вот, наконец.
Такой знакомый запах
просмаленного дымом,
укутанный вечер...
Там, где мы слушаем Lovesong,
Представляя дождь и вдыхая атмосферу
города-дома,
где каждый день
все можно начать с чистого листа
без сожалений. | ~

~2017~

~| Сиджу на балконі 8 поверху
і вперше за півроку справді дихаю...
Маю стрімке бажання
ніколи більше його не залишати..
Може, все це примарено?
Закриваю червоні від радісних сліз,
Що нарешті побачились, – очі.
Я з тобою, мій милий.
Хочу всміхатися,
коли кожного року
бачу нові багряні троянди-шрами на твоїй спині.
Особливо, коли вже від болю у серці
Все частіше з'являєшся напідпитку...
Головне, ти не втраť себе,
а я тобі обіцяю, що місце твоє –
навіки залишиться недоторканим

у моєму бузковому серці,
мій рідний... | ~

~2017~

~| Где тебе пишется, babe, знаешь...?
Под окном, под вечер?
Или сидя с ногами на крыше,
искося глядя на это.
Где тебе это слышится...?
Хоть бы не забыть рифмы
под утро...
Помнишь ли ты все ваши скаты и горизонты
наравне с кроватью, накрытой простынью
и лавандовым пледом
осенью... | ~

~2018~

~| Будучи творческим человеком,
постоянно веду войну с беспорядком.
В моей голове, сердце, жизни,
но только не со столом или комнатой/
квартирой.
Там всегда все по своим местам.
Там каждая вещь снова и снова переселяется
и не платит за аренду...
Между прочим,
она и не думает о переменах,
так как has no idea, что такое дом и покой.
Какого это, сидеть со своими домашними
за обволакивающим запахом убежища, –
окном,
глядя на суету июньских дорог... | ~

~2018~

~| Рожеве сяйво від крапель на твоїй спині.
Пелюстки, що спадають на віки.
Закриваючи очі, бачу свій дім, повністю у
зеленому вдій.

Вертатися спогадами завжди болісно,
навіть із закладеним носом,
відчуваю запах свободи на рідних вулицях,
там, де панує спокій...
Дитячі мрії обов'язково стануть реальністю,
головне вірити...
Хочу зустрічати схід сонця всміхаючись,
бути на сходах разом з тобою.
Бути нічим не примареним,
а лише поринути у наш світ з головою.
Маю намір підстригтися,
бо інколи навіть не можу впізнати себе,
особливо коли без тебе...
Тепленькі, пухнасті лапки
дають змогу прокинутись о 6-тій ранку,
а твій шалений тембр не дає змоги заснути
моєму серцю.
Назавжди, там, ти співаєш для мене... | ~

~2018~

~ | Кожна сніжинка так лагідно

шурхотить на твоєму обличчі.
Вуста твої,
трошки запаяні у крові..
хрускіт зелених черевичків по такій гучній вулиці
– ВДОМА.
Збираючи речі на літак,
не забудь про свої власні крила,
що будуть здійматися поза плечами у мріях... | ~

~2018~

~ | Це так дивно,

лежати на твоєму кольору
північної троянди ліжку,
2 години поспіль не мати змоги збутися тих
шалених думок про твоє обличчя..
Все поглядаю на сусідські вікна,
які так яскраво мерехтять у сніжному подвір'ї
з нашого дитинства..

Придивляюся з висоти 8 поверху, туди, вище у
зорі...
Твій запах парфумів повернув мене до
спогадів того часу,
які ніби в минулому столітті жилися...
Цікаво, чи може відчуття «я ВДОМА» змінитися...?
Чи чуєш ти досі стрекотіння річних коників через
биття морських хвиль
у новому місті...? | ~

~2019~

In memoriam

**Анастасія Рибальченко
(1994–2019)**

МІЙ

(есе)

– Твій, – кивнув мені Старший та вийшов за двері невеличкої квартирки, залишивши нас із «моїм» сам на сам.

Я озирнувся. Все виглядало занедбано-покинутим: єдине підвіконня вкрите пилом, старий килим, стерті капці. «Мій» сидів на колись зеленій канапі та дивився у протилежну стіну. Сивий, обличчя скрізь пройняте павутинкою зморщок. Мене він, звісна річ, не бачив. Як і всі інші люди. Вдивлявся собі в таємничу для мене далечинь, і тільки старечі губи ледве помітно ворухилися, повторюючи імена з минулого.

Треба було потроху облаштовуватись. Я дістав з кейсу частину своїх паперів та сів за стіл, щоб одразу заповнити частину паперів та не тягти цю роботу на наступні дні. У ніс вдарив звичний запах квартири, де мешкає самотня літня людина.

Мої очі звично пробігають друкованими рядками.

ПІБ, вік, місце проживання... Це мій третій за останні два місяці. Зазвичай нас закріплюють за одним і на справу йде близько півроку. А це щось один за одним...

Рід діяльності: Пенсіонер.

Ми, янголи-охоронці третього відділу, спускаємося до людей, коли їм виповнюється сімдесят. Сімдесят років – верхня вікова межа для янголів мого відділу та рангу. Ми залишаємося з ними до останньої миті. Ця процедура існує для того, аби проконтролювати останні вчинки, візити, думки; простежити, чи встигає підопічний завершити справи, чи не залишиться після нього плутаниці, невиконаних обіцянок, тягарів на душах. Все це дуже серйозно та потребує відповідальності.

Минулі професії: Автослюсар, водій. Стрілок дивізії № 32 під час Великої Вітчизняної війни.

Мій олівець зупиняється на останній літері. Стрілок. Ветеран. Приблизно я вже знаю, що буде далі, але це згодом.

Доки я займаюсь документами, старий потроху підводиться та йде на кухню. З гуркотіння посуду я розумію, що він робить собі чай або щось на кшталт. З-під канапи вилазить втомлений собака та критично мене оглядає. Тварини помічають мою присутність, але не вважають мене небезпечним. Я повертаюся до паперів.

Останнє відвідування / зустріч:...

Швидко оббігаю очима кімнату, збираючи спогади та емоції. Дивлюся на календар. Сьогодні двадцяте квітня. Останній візит – дев'ятого травня минулого року. Семикласники, жовті тюльпани, старі фотографії на скатерці. З того часу – жодної живої душі. Ані друзів, ані родичів. Минув майже рік. Я смикаю плечем. Сумна, але звична справа. Вношу 09.05.2012 до відповідної графи. Залишилося кілька рядків для майбутніх відвідувань та одна незаповнена графка.

Підводжуся, трохи розминаю руки та плечі, стомлені з дороги. Мій стоїть біля запиленого вікна, дивиться на портрет жінки на стіні і п'є свій холодний чай. Що ж, цей мовчазний та задумливий. Попередній усе розмовляв із самим собою та перебирав старі листи. Це швидко набридає. З новим буде спокійніше.

Сьогодні десятий день. Графки для візитів все ще пустують – жіночка з комунального підприємства в розрахунок не береться. Він все ще п'є чай та іноді говорить щось до свого пса. Вчора я помітив сльозу на його щоці – старий знову роздивлявся той портрет на стіні. Кожного разу ніби вперше бачить. Іноді навіть підводиться, аби підійти та провести сухим напівзігнутим пальцем по рисах її обличчя. Вона – та, на портреті, – з красивим волоссям, серйозним поглядом з-під зсунених брів, але щось безмежно тепле в глибині її очей. Іноді я дивлюся на картину разом з ним та шкодую, що вона чорно-біла. Які то в неї були очі?

Ми з ним знаємо: її звали Іванна. Вона загинула на фронті, працювала санітаркою, як і сотні інших молодих дівчат.

Він дивиться на неї майже завжди. Мені все здається, що я десь бачив ці очі, цей легкий посміх. Але загалом це все не має мене хвилювати.

П'яте травня. Завжди менше проблем, коли без «швидкої» та лікарень. Як цього разу. Сьогодні він не прокинувся. Я не одразу це зрозумів – якось задивився у вікно, на весняне сонечко, на горличку, що клювала зернятка з підвіконня.

Зробив кілька потрібних дзвінків. Прийшов до висновку, що свою роботу я виконав досконало. Жодних незавершених справ, жодних важких / дивних / гострих обставин. Звичайна людська смерть. Я не встиг навіть звикнути до нього. Четвертий за два місяці.

Я знову сідаю за стіл та коротко зазначаю в останньому чистому рядку: 05.05.2013.

Треба буде зателефонувати у ту саму школу, сказати, що цього року вже не приходить. І ці папери нагору зараз же відправити, щоб його там не затримували.

Будь ласка, поважайте цих людей. Пам'ятайте про них. Вони дали вам життя, долю та волю. Нехай піклування про них стане для вас не тягарем, а щастям. Кожен з вас спроможний стати набагато кращим та добрішим янголом-охоронцем. Доки нам з вами ще є кого охороняти.

Костянтин Родигін

ПОВЕРНЕННЯ

Над степом нависли свинцеві хмари. Земля завмерла. За обрієм гриміло, але то була мирна гроза, тому Дмитро на це не зважав і продовжував крокувати старезною асфальтовою дорогою, вщент розбитою вантажівками ще задовго до війни.

Всі добре знають, що в Зоні краще не сходити з торованих доріг. З багатьох причин. Щоправда, одного разу хлопець все ж ризикнув, звернувши непевною стежиною до глибокого яру з джерелом, що било з-під високої скелі з жовтуватого піщанику та одразу розливалося в невелике водоймище. Від цього місця віяло спокоем та якоюсь природною мудрістю (чи то так здавалося?). На дзеркальній поверхні води Дмитро розгледів своє відображення, прогнозовано себе не впізнав, однак і не здивувався: потемніле від засмаги та бруду, виснажене, заросле бородою обличчя (хіба що пишний чуб зберігся з його довоєнної подоби); так само брудний, невизначено-усередненого кольору напіввійськовий-напівцивільний одяг – чи то партизан, чи то волоцюга, чи то Робінзон Крузо.

Стояла спека, але вода була крижаною. Він втамував спрагу, вщерть наповнив фляги про запас і ледь втримався від миттєвої спокуси стрибнути в джерело негайно, просто в одязі. Проте за мить над яром пролунав якийсь неприродний ритмічний стукіт. Потім іще раз, ніби ближче та гучніше. Потім – утретє. Що б це не було, варто було якнайшвидше забратися з видного місця. На прийняття рішення лишалися, можливо, лічені секунди, але час ніби сповільнив свій плін, і мозок автоматично вирахував найкоротший маршрут та алгоритм дій. Хлопець швидко пірнув у воду та виринув під навислим над самим джерелом виступом скелі, де й причаївся. На щастя, дивні звуки (чого в Зоні не буває!) почали віддалятися і зникли, тож довго сидіти в холодній воді не довелося. Застудитися Дмитро не боявся. Окрім міцного здоров'я, хло-

пець мав ще й неабияке везіння. Ось і тепер пощастило. Хоча Дмитро справді іноді побоювався, що якось у найскрутніший момент ресурс його везіння вичерпається.

Він вийшов з яру й повернувся на дорогу, якою йшов не перший день. Під палючим сонцем одяг швидко висох, а спогад про джерело затягнувся дорожнім пилом. Попереду на асфальті тремтіли міражі: здавалося, що блищать калюжі, яких і близько не було. Весь світ здавався так само ефемерним. Нібито зараз мир, а насправді війна, чи навпаки: розібрати вже було складно. Жодних часових орієнтирів, ані годинника, ані мобільного, лік днів втрачено, а людей Дмитро не бачив уже давно. Лише уздовж дороги височіли понівечені, іржаві, а подекуди порослі мохом кістяки танків, вітер поволі колихав обірвані дроти на високовольних опорах, а попід ними скакав заєць (це добре, значить, розтяжок там напевно немає)... Нескінченна дорога, де ніби зник час, а реальність змішалася з міражем. Насмішка Зони. Хто знає, думав іноді Дмитро, може, все це ілюзія, а насправді світ давно загинув?

Інша справа – спогади минулого. Вони були яснішими, відчутнішими. Дмитро забув, скільки років минуло, але добре пам'ятав довічне рідне Місто з його трояндами і териконами, університет, вогняні барикади столичного Майдану, буремну весну в Місті, тренувальний табір і добровольчий батальйон. А далі, нескінченною епопеєю, – бої, сумнівні перемир'я, авантюрні вилазки, відсутність обіцяних підкріплень, витік розвідданих, провалена контратака – і полон. Темний сирий льох. Камера допитів. Ввічливий співбесідник із блакитними очима, золотим зубом, нетутешньою вимовою і веселою звичкою різати полоненим вуха просто для розваги. Проте людина витончена, з очевидною вищою освітою (просвіченість – ще не запорука людяності). Тоді Дмитро мав час поміркувати, як

легко і швидко зривається з людей культивована століттями цивілізованість, оголюючи звіриний вищир. А втім, нічого дивного, все це вже було раніше. Війна ніколи не змінюється.

На щастя, Дмитра тоді вчасно обміняли. Знову довгі місяці війни, бої, поранення, другий полон і чудесна втеча! При цьому навіть зброєю розжився – пістолетом та двома обоймами набоїв. Не густо, але краще, ніж нічого (шкода, що після зустрічі зі зграєю здичавілих псів залишився тільки останній набій). Проте стара рана далася взнаки, і стало зовсім кепсько. З цього моменту реальність провалилася в нескінченне марення й перетворилася на фантаσμαгорію... Хлопець лише точно пам'ятав, що знайшлися добрі люди, які невідомо скільки часу з очевидним ризиком для життя переховували і виходжували його у хаті в напівзруйнованому шахтарському селищі. Чому? Тому, що в них не було телевізора? Хоча, напевно, тут, у Зоні, мав існувати невеликий відсоток людей, несприйнятливих до телезомбації у принципі. Вже за них варто було боротися.

Тепер Дмитро йшов до свого рідного міста, бо чув від тих людей: «у Місті наші». Як і коли це сталося, не знав, та й не цікавився. Просто повірив і пішов до своїх. Йшов периферійними дорогами, але з часом вихід на магістральні шляхи став неминучим. Люди навколо ніби вимерли: придорожні селища спустошені, так само кинуті й блокпости. Це виглядало дивно. У розпеченому повітрі висіла мертва тиша, навіть пташиного співу не було чути. А, може, немає вже ані своїх, ані чужих, ані самого Міста? Може, Зона знову глузує з самотнього мандрівника? Може, це його персональний різновид пекла – вічно плентатись зачарованим степом за міражем дому?

Раптом у небі продзижчав дрон – невідомо чий, – і Дмитро сховався під напівзруйнованим мостом. Варто було трохи почекати і виїти з укриття – знову дрон, і знову за тим самим

маршрутом, ніби можна проторувати й заялозити колію в небі. Проте всілякі дежавю траплялися з мандрівником у Зоні не вперше та анітрохи вже його не дивували, хоча після купання в дивному джерелі вони, здається, почастишали.

Подальший шлях відбувався без пригод і нічим у пам'яті не відбився. Перших людей за багато днів Дмитро побачив водночас із українським прапором – на блокпості біля в'їзду в Місто. Гвардійці виявилися знайомими і пропустили Дмитра без питань.

На околицях Місто ще справляло враження хворого. Вікна будинків дивилися на Дмитра то чорними проваллями, то діагональними хрестами на склі, схожими на конфедератський прапор. Руйнування тут ніхто ще не збирався лагодити. Людей було мало, але вони були. В деяких навіть були синьо-жовті стрічки, і вони махали чубатому хлопцеві. Він уявив, як ці люди лишалися тут у найтемніші часи, плекали віру в Повернення і, можливо, у міру сил сприяли цій меті. Дмитрові згадався один біблійний епізод: «Може, є п'ятдесят праведних у цьому місті, чи також вигубиш і не пробачиш ... ?» – «... Не знищу й ради десятих!».

У центрі Міста, на відміну від околиць, усе було, здавалося, майже як у старі часи. «Вогонь і сірка» його практично оминули. Тут було знову багато людей і машин. Квітнули троянди, майорили українські стяги, будівельники в жовтогарячих касках працювали на нечисленних пошкоджених будівлях. На вулицях було багато камер спостереження і поліцейських у красивій чорній формі, з блискучими нагрудними знаками (боротьба з тероризмом, авжеж). Центр Міста вабив яскравими вивісками та вітринами, сяяв великими рекламними екранами. Навіть звичайні вуличні ліхтарі світилися серед білого дня. Це здивувало Дмитра: він не міг збагнути, як усе це узгоджувалося з обірваними дротами і розбитими комунікаціями на підступах до Міста. Над-

то дивно виглядав цей квітучий острів посеред випаленого океану. Щось тут не так. А може, промайнула божевільна думка, Зона і Місто існують у різних реальностях... то яка ж із них тоді справжня?

На центральній площі замість фігури вождя світового пролетаріату височів архангел Михаїл – поки що гіпсовий, до того ж, замалий для старого постаменту, оздобленого важкими плитами чорного граніту. В лівій руці він тримав прямокутний щит чи то римського легіонера, чи то майданівського самооборонівця, а у правій – хвилястий «полум'яний» меч. Ногами архангел попирав змія. Символічно, подумав Дмитро і посміхнувся. Це було непросте місце. Колись давно саме тут, біля підніжжя чорного каменя, під пильним оком червоного вождя поволі визрівав та інкубувався Жах. Саме тут він вирвався у світ тієї страшної весни, постав на повний зріст, почав розливатися Містом, немов отрута, що паралізувала волю й розум. Саме на цій площі пролилася перша кров, після якої маховик війни закрутився чимдуж швидше. Все починалося саме тут. Тепер атмосфера цього місця змінилася, хоча якийсь фантомний відгомін тривоги ще витав у повітрі. Так, ніби хтонічний Чорний Камінь, уламок минулого, прагнув зрушити з місця, перевернутися, та хоч би й розколотися на друзки, аби лиш скинути з себе гордого крилатого тріумфатора разом із переможеним і нікому вже непотрібним змієм... Дмитро відігнав кепську думку.

Тут він озирнувся і побачив, як на площу заїхали вантажівки з червоним хрестом – гуманітарна допомога. Одразу зібрався натовп. Кожен намагався прорватися попереду інших, зчинився галас і штовханина. Дмитро з жалем дивився на цю картину. Аж раптом на сусідній будівлі увімкнувся великий екран, де транслювалися українські новини – річ небачена, мабуть, роками. Екран відволік увагу людей, і запанував

відносний спокій. «Оце правильно, – подумав Дмитро. – Нарешті можна вивести цих людей з-під впливу ворожої пропаганди – обережно, зважено, розумно...» І тут йому немов налили крижаної води за комір. Величезне, на весь екран, обличчя якогось столичного політика гримало на всю площу: «Хто покликав війну в нашу країну? Вони! І відповідати мають вони! Самі винуваті! Вони твердили, що годують всю Україну, то чому ми маємо ділитися з ними своїм хлібом? Скільки наших загинуло з їх вини! Вони всі зрадники, геть усі, і нехай ці виродки дякують, що їх усіх не депортували, не викинули як сміття з нашої хати!» Дмитро схопився за голову і пошепки вилаявся. Колись його вже оголошували зрадником і виродком, але то були чужинці в зелених мундирах, від яких він і не чекав іншого. А тепер?... То хто врешті-решт переміг?

Тим часом на екрані, напевно, задля балансу думок, з'явився інший промовець, що віщав про мир, взаємоповагу, соборність та єдність нації. Однак його вже ніхто не слухав: сеанс ненависті вдався на славу. Вся площа вирувала обуренням. Ненависть ледь не клубочилася в повітрі, як уже бувало на цьому місці у старі недобрі часи. Натовп швидко перетворився на стихійний мітинг, з'явилися оратори, промови яких Дмитрові не сподобалися... Найадекватнішим видавався дід, якого увесь час перекрикували, і до Дмитра доносилися лише уривки фраз: «... корупція... провокація... зрадники – там... не привід ненавидіти свою країну... не за це стояли... двоє чубляться – третій радіє... невже війна нічого вас не навчила?»

Раптом пролунав грім (справжній, мирний грім), а спохмурніле повітря над площею прорізали вертикальні пунктири дощу. Водночас із цим до розбурханого натовпу стрімко увірвалися чорні фігури поліцейських, почали хапати ораторів, лупцювати їх кийками і тягнути до машин. Били жорстоко. Бруківкою потекла кров. У

натовпі одні кричали «Фашисти! Нелюди!», інші – «Так їх! Бий п'яту колону!»

Двоє поліціантів тягнули непритомного діда з розбитою головою за руки і ноги. Один із них раптом подивився в бік Дмитра, і той впізнав знайоме обличчя... Неможливо! Знайомий зміряв хлопця блакитними очима, хитро посміхнувся золотим зубом і чистою українською мовою без жодного акценту промовив: «Слава Україні!».

Дмитро розплющив очі, виринув на поверхню й жадібно, на повні груди вдихнув повітря. Над головою нависала скеля з жовтуватого піщанику, а навколо вирувала джерельна вода. «Знову Зона жартує, – подумав Дмитро. – Треба вшиватися звідси. Шлях додому ще неблизький».

2015–2016

Олександра Родигіна

ЗАБУТТЯ

Золотаве сяйво пливе по стінах,
і повітря гірке, аж пече в очах.
Не питай про те, в чому ми завинили
і молися, щоб це не верталось у снах.
Забувати легко – якщо в це віриш;
тож давай, не вагайся та поспішай.
І нехай тебе супроводжує спокій
та ясний волошковий небокрай.
А в кімнаті цій залишаться тіні,
і повітря – спільне для нас обох.
Тільки згодом цвіль розцвіте на стінах
і підлогу м'яко укриє мох.
Не зайде ніхто і не впустисть вітер,
не порушить спокою жоден звук –

так і нам не сміятись удвох ніколи,
не сплітати разом незграбно рук.
І дивитись порізно на світ навколо.
І забути, зрештою, голос твій.
Це як бачити те, що в своєму домі
ти раптово і швидко стаєш чужий.
І нічого не буде вже, як раніше,
нам не буде дароване вороття.
Посміхнися щиріше своєму болю,
бо ось це насправді і є життя.
Озиратись легко, але не треба:
за спиною тінню іде печаль.
Тож біжи, і нехай тобі світить сонце,
а шляхи твої оминає жаль.

СТЕЖКА

Ти пам'ятаєш стежку серед степу, що стрічкою
 врізалась у поля?
 Тоді ми просто проїздили поряд, а потім
 думали: куди ж вона вела?
 Гадалося, що, може, там криниця? Та згодом
 вирішили – то є дім.
 Будинок з теплої рудої цегли, нагрітої під
 сонцем степовим.
 Червона черепиця й білі ставні та стиглі
 абрикоси на траві –
 тут ціле літо все втопає в сонці, і лиш зрідка є
 години дощові.
 І поки море трав здіймає хвиля, коли
 сплітаються волошки й ковила,
 у сні мої приходить ця стежина, і те, що, може,
 я б на ній знайшла.
 Вона з'являється у спеку та у холод, протоптана
 чи згублена в снігах,
 і як міраж, химеру задзеркалля, я бачу її на
 своїх шляхах.
 Мені тепер хоч раз пройтися б нею, щоб на
 ногах лишився її пил.
 Але там лиш воронки від снарядів та ями
 свіжовиритих могил.

* * *

Ми дітьми гадали собі багато речей:
 що не треба боятись чийось очей,
 що немає зачинених зовсім дверей –
 як немає цілком поганих людей.
 Так, зростаючи, вірили в певний закон.
 В нагороду за це хтось потрапив в полон.
 Хтось не зрадив, а інший побіг на поклін.
 А по комусь лишився тільки подзвін.
 Ми гадали, що нам не пізнати війни,
 і звіриний жах не прийде в наші сні.
 І у небі над домом громи голосні
 не душитимуть кров'ю наші пісні.
 Ми гадали, що знаємо дещо про світ,

що про все вже писали з тіні століть.
 Що всі трюки відомі, і старий сюжет
 не ламатиме більше юним хребет.
 І в мого покоління тепер є свій біль:
 на одному – це рана, на іншому – цвіль.
 Кожен з нас тепер хоч про щось, та й мовчить,
 і у більшості є неповернення мить.
 Вона ділить кордоном і ставить пастки –
 замість цілої книги тепер лиш листки.
 І буває, нам сняться однакові сні
 про ті речі, яким ми не знали ціни,
 про минуле, яке розвіялось в дим.
 «Все міняти – то легше нам, молодим», –
 ти вмовляєш себе, що все саме так.
 Віриш, що тобі буде надано знак,
 що ти правий і що ти все вірно зробив,
 що в еру мовчанки ти мав вдосталь слів.
 І що жертви твої були не пусті.
 Врятуй, збережи і навік відпусти.
 Нам за жеребом випали саме ці дні.
 Щоб любити. Жити. Співати пісні.
 Тож співай, і нехай твій голос летить –
 там, де з вічності час переходить у мить.
 Ну а далі все буде так, як завжди –
 коли літо прийде і підуть холоди.
 Хай же світить сонце і ллються дощі,
 щоб горілий стовбур обняли плющі,
 щоб на згарищах квіти нові розцвіли
 на замріяній і знову юній землі.

СХІДНИЙ ВІТЕР

Східний вітер здійсмається там, де на ранок
 з'являється сонце.
 З давнини вітер Евр не був приємним або
 простим.
 Він вривається у міста, заносить чорним пилом
 віконця,
 І тоді у домівках чутно страх, молитви і грім.
 Східний вітер безжально дме, де безмежне
 розжарене небо

І земля гаряча настільки, що боляче йти.
Є чутки: в цих місцях тримає любов – або
крайня потреба.
Ну і ще зруйновані балки мостів.
Східний вітер нещадно віє, спалахують висохлі
трави
І не знаєш, то в небі хмари чи дим?
Ти цілуєш клаптик землі на прикордонній
заставі,
Сподіваючись, що все, як в дитинстві, стане
простим.
Східний вітер, тягучий, повільно розноситься
світом,
І малюється кров'ю роза вітрів.
Розбивається стигле сонце, як абрикос
на граніті.
І заходить – що б ти не робив.
Східний вітер віє. Про це не сказано у прогнозі.
Ураган або ж легкий вітерець?
Той, що буде лагідним висушить сльози
І усі руйнування зведе нанівець.

* * *

Земля пам'ятатиме тебе – навіть якщо ти забув.
Ця земля зберігатиме твої сліди так ревно.
Ти колись гадав: це лишень пилюка та бруд,
Що болотом розкисне після дощу напевно.
Ти колись гадав: ну що це було б за життя?
Обробляти землю – від ранку до самої ночі –
І молитись усім святим та усім богам,
Щоб ніхто і ніяк твій врожай не зурочив.
Щоби хтось там, вгорі, був добрим до цих
країв,
Щоб їм вдосталь отримати променів та вологи,
Щоб від голоду діти не плакали уночі,
Щоби ти не мав хоча б цієї тривоги.
Але світ був добрим – і ти не знав цих часів,
Народившись у місті асфальту та целофану,
Ти, дитя супермаркетів, автошляхів,
Мало знав про жнива – та й те побачив

з екрану.

Але ось, іде посуха, і з нею – мор.
І ти згадуєш те, що насправді було не з тобою,
І ти молишся всім богам та усім святим,
Так, неначе відповідаєш за це головою.
Ти ідеш туди, де лежить ця суха земля.
І ти б'єш і гладиди її своїми руками –
Ти не звик до такого, ти сам не свій.
Ти до цього осяяння йшов роками.
Тут навколо стоять ті, хто молять про дощ,
І такі, хто готові дощем пролитись.
І віддати землі цій свій піт, свою кров,
Зі сльозами своїми у ній розчинитись.
Одночасно і діти її, і батьки,
Наче вперше вони вдивляються в неї.
І побачивши в ній своє відбиття,
Вони так її люблять, що самі стають землею.
Але знаєш, вона від цього гірка.
І на ній від цього зростають полин та маки.
Ця солоня волога на час врятує її,
Але не назавжди – і ти маєш це пам'ятати.
Ця гірка солоня земля чекає на мед,
І ти поспіхом йдеш квітковий пилок збирати.
Цій землі потрібні бджоли та бджолярі.
Навіть трохи сильніше, ніж їй потрібні солдати.

Тіша лежить на безкраїх полях саваном
посірілим.
Тут все залишилось в минулому – постріли і
слова.
На сотню прогірклих років углиб сягають могили
А зверху на них росте трава польова.

Таких, як вони, назвали втраченим поколінням,
Але це назва для тих, хто вижив серед боїв.
Не тих, хто став холодним сірим камінням
В полях, річках чи в затінку літніх гаїв.
За ними десь далі на заході плакали б квіти,
А тут – землі Фландрії сховані за небокрай.
Якісь сторінки в підручнику – для освіти,

А більше про це нічого й ніде не питай.
За ними йшли інші – і вороги, і герої,
А землю вкривали, мов квіти, нові прапори.
І ті, хто під Крутами вперше стали до зброї, –
Загиблі. Але сьогодні неначе живі.
А мій прапрадід був тим, хто загинув раніше,
Він десь під Луцьком, мабуть (якби ж хто
сказав!).

І хто за такими, як він, складатиме вірші –
Мала шестерінка у битві великих держав?
Хтось їх вшанує, солдатів давньої бійни?
Тих, кого всі забували багато років,
За ким не пишуть пісень меланхолійних,
За ким дзвін поховальний не віддзвонив.
Як в казці: минуло століття, і дещо змінилось...
Але все частіше сьогодні я згадую їх:
Хлопчаків, що вдягали форму на виріст,
Або батьків... назавжди молодих.
Вони зі мною, й мені не сила мовчати.
Ми зараз вчимо ціну мертвим і ціну живим.
На крок не дійти до кінця – знов прийти на початок:
Усе найстрашніше чомусь виявляється дуже
простим.

Тож йти до кінця і проходити цей шлях скорботи,
Виносячи пам'ять за межі цвинтарних ґрат.
І пам'ятати – це теж неначе робота,
Бо в савані тиші двічі померлі лежать.

* * *

Мені наснився мій забутий дім,
І сніг навколо падав білий-білий.
Від дверей вели ланцюжком сліди,
А ліс холодний був та заціпенілий.
І кожен звук у тиші був дзвінкий,
І кожен шелест викликав тривогу,
А попід вікнами каштан старий
Своїми вітами нам вказував дорогу.
По тих чужих слідах я йшла сюди,
І ті відбитки були мені впору.
Цей шлях старий – він мене відпустив.

Він не пробачив мою непокору.
Замерзлі двері у холодний дім.
Постукай – може хтось таки відчинить?
Усі бояться надто довгих зим,
І що в них щось віднімуть без причини.
Та дім порожній, не горять вогні,
Лиш ключ стирчить у замковій щілині –
Здається, тільки руки простягни...
Але я прокидаюсь в цю хвилину.

ДІТИ БОМБ

Пам'ятати зимове сонце; свою руку в його руці;
Кольорову бруківку бульвару, де цвірінькають
горобці.
Коридори та довгі парти і думки про дорослий
світ,
І суничні поля навечно серед вугільних пірамід.
Після того, що тут бувало, пам'ятати: межа –
тонка;
Тих, кого змогли поховати за аналізом ДНК;
Те, що було, здається, вічним, й те, що
виявилось нічим;
Сльози радості. Сльози горя. Хвилі траурних
чорних хустин.
Лети, птахо, у яснім небі, в товщі моря, рибо,
пливи,
В пам'ять тих, хто не зміг дожити до своїх
двадцяти п'яти.
Шерех ночі стає гучнішим за рахунок нових
голосів.
Діти пам'яті. Діти болю. Діти бомб і своїх батьків.

Инна Сарана

ОСТАЛАСЬ БЕЗ ДВУХ

(Этюд)

На фоне притихшего дождя я пришла в камеру рубщика мяса. Меня постигло разочарование: вместо жирного лоснящегося бугая в духе рубенсовских младенцев я увидела бледного меланхолического субъекта с безжизненным ртом и аккуратными седыми бачками. Перед тем как сесть на предложенный стул, казалось, я прошла сквозь него.

Пол не был скользким. Пятен крови не было. Но запах ремесла все же чувствовался. Или это было предубеждение? Впрочем, маленький желтый грифон, грызший птичью голову, тоже служил своего рода напоминанием.

– Продолжим, – сказал хозяин, заметив мой взгляд, устремленный на грифона. – Вам не холодно?

– Нет. Я хочу, чтобы мы просто поговорили. Честно говоря, я ожидала увидеть другой образ. Мне нужен материал для работы над Лепорелло.

– Вы сами играете Лепорелло?

– Нет, я пишу.

– Зачем?

Вопрос обескуражил. Хотелось ответить как-то красиво, умно, даже витиевато. Не найдясь, я решила прикинуться наивной девочкой, которая ищет поддержки, но он сам это понял и пришел мне на помощь.

– Я задал лишний вопрос. Простите великодушно. Так о чем я должен говорить?

– О чем угодно.

Я никак не отваживалась сказать ему, что ошиблась. Он не вписывался в созданный мной мысленный образ, но не уходить же с пустыми руками. Что-нибудь надо выудить. Я тупо смотрела на грифона, методично ковырявшего глаз, и не знала, что говорить. И тут хозяин опять пришел мне на помощь.

– Пожалуй, я и впрямь не очень похож на вашего... эээ... персонажа. Зато я похож на Дон Жуана. Я и есть Дон Жуан.

Занятно. Этот бледнолицый тип – герой-любовник? Но – вот дурная натура! – я вновь начала воображать себя в роли инженера (кстати, кто придумал, что это позитив, просто дура, лишенная фантазии), а этого... мужчиной с богатым прошлым.

На тусклую коричневую стену упал лучик света, и обои в изменчивой игре пылинок показывали химеры.

– Спрашивайте же, вы ведь о чем-то думаете!

Он произнес эти слова с некоторым нажимом – неужели начал терять терпение?

Мне стало казаться, что я погружаюсь в неизвестный, непонятный мир – как будто шла в баню, а попала в цирк. Я неожиданно почувствовала, что этот человек постепенно забирает мою волю в кулак, и попыталась освободиться. Больше всего меня раздражало то, что ему было безразлично мое присутствие. Или я неправа? На чужой территории всегда труднее сопротивляться, тем более диктовать свои условия.

Теперь он сидел – какое спокойствие! Ни малейшего движения. Ни рукой, ни ногой – а так похож на неврастеника! Мне вдруг захотелось, чтобы его глаза излучали доброе тепло. Холодная гамма обоевых рисунков не излучала ничего. Забеспокоившись, что это состояние надолго, я ринулась вперед.

– Я бы хотела подобрать ключ к вашей душе.

Более идиотской фразы нельзя было измыслить. Мне стало очень стыдно. Нить разговора все время терялась. Чего я, собственно, от него хочу? Я шла к одному, и тут все по полочкам, а нашла другого. И он оказался интереснее первого, но я не знала, как его «раскрыть».

– Не надо фантазировать, – сказал он.

Мне хотелось ответить, что, собственно, фантазирование – это и есть мое существование. Но я решила, что лучше послушаю. Тем временем хозяин продолжал:

– Ну что ж. О Дон Жуане много писали, еще больше говорили.... Рискую показаться пошлым, но правды в этом крайне мало. Никто, мол, не проник в тайну его сердца. Это не оригинально.

В длинных пальцах моего собеседника задымилась сигарета. «А еще не хочет казаться пошлым», – подумала я не без злорадства. Хорошо еще, что за окном белый день и никакой романтики. Никаких «сгущающихся сумерек». Если уж и будут сумерки, то их нарисую я, а не он!

– Вы знаете, что такое моральный идиотизм? – спросил он. – Это когда ребенок швыряет камнями в кошку и нимало не понимает, как это больно. Для него нет различия между добром и злом. Вот таков и Дон Жуан, у Мольера по крайней мере – он проживает кусочки своей воображаемой жизни с разными женщинами, как бы разделяя жизненную историю на отдельные театральные эпизоды. И в

каждом из этих эпизодов он как актер вполне естественен, покуда женщина не начинает ему надоедать.

Он ведет себя с ними как неандерталец с самками. В его любовной игре начисто отсутствуют привычка и труд – то, что составляет основу брачного союза. Как только общественные силы пытаются ограничить его свободу, он грубо прилепляет свою неандертальскую сущность ко всем этим скучным общественным правилам и нормам – лепит глиной дерзости и лицемерия. Небо карает грешника суровее, чем люди, готовые смириться с тайным грехом, лишь бы этот грех не оскорблял их явное благополучие.

Он наконец замолчал, задавливая обрубком окурка в мелкую баночку. Смахнул со стола крошки. Затер ботинком пепел на полу.

– Вы не устали?

Его удавность располагала.

– А у вас что, есть мягкое кресло – а вдруг я действительно устала?

Я взмахнула рукой и демонстративно обвела взглядом скверно освещенное помещение, напоминавшее оклеенный сарай, куда случайно забрела убогая мебелишка.

– Простите, – сказал он, – я тут не живу.

Мне опять стало стыдно. Я уставилась взглядом на задавленную сигарету. Из нее высыпался табак. Где же мой тонкий эстетический вкус? Что я вообще здесь делаю? Я избегала глядеть на хозяина. То есть на случайного прохожего. Который втолковывает прописные истины случайной собеседнице.

Неожиданно мы встретились взглядами. Глаза у него голубые – нет, прозрачные. Бесцветные. Я не прочла в них ничего, кроме спокойствия и добродушия.

– А у Пушкина Дон Жуан...

– Рубака-парень, – вставила я.

– Верно. Если вдуматься, самый рациональный народ – монахи. Они ведь не

делают лишнего, без чего можно обойтись. Погони, драки, вечное преодоление опасностей – всего этого можно избежать.

– В средние-то века? – спросила я. Вопрос прозвучал немножко ехидно. И что он мне плохого сделал?

Казалось, он пропустил мою фразу мимо ушей. Его вдохновляла возможность высказаться.

– Как он пытается соблазнить Анну? Прием самый незатейливый: он рубит ее, как котлету. А впечатлительным натурам это по вкусу. Но – прямое попадание часто означает прямое отскакивание. Он сильнее характером, поэтому в последний момент хватает ее за подол. Возмущает другое...

Он вытер пот со лба. Неприкрытое волнение невольно сообщилось и мне. Но ведь я как раз этого и ожидала?

Он говорил, смотрел в пол, и какая мне разница, чем вызвано это волнение, увлажнившее лоб и руки? Я думала о другом. Другом мужчине.

– Мутные воды несут мириады нереализованных жизней. Одна из них перед вами, девочка Анна. Вы слабы и доступны. Вы принимаете за чарующую музыку стон пискливой дудки, вы пьете человеческий бульон вместо вина, глупая девочка Анна.

Он лоснится от налипшей грязи, этот развратник, он трясет блестящими кудрями, мокрыми от женских слез, он убеждает вас в невозможном – «ах, я никого не любил, кроме Вас...»

Ах, какая подлая выдумка – настаивать на том, что каждая новая женщина неповторима, и что все остальные – ничто по сравнению с ней, что ее образ уникален, равно как уникальна его единственная любовь! Возвысить одну – и утопить в грязи всех ее предшественниц!

Мириады несбывшихся желаний в трясине греха. Ведь он даже не скрывает своего

презрения к бывшим любовницам – «никого доньше из них я не любил...» Словно нелюбовь может служить оправданием! Пружина тщеславия есть в механизме любой женщины, нужно только ее нажать. Всего одна маленькая гибкая пружинка.

Вы вовсе не милы, девочка Анна. Вы под стать своему соблазнителю, вы его сообщница. И не разыгрывайте из себя инжению, ваша фантазия не глубже наперстка!

Я выскочила оттуда. Без всякой заданности все исполнилось – прямое попадание и прямое отскакивание, хватание за подол, «никого из них доньше»... То немногое, что мы сказали друг другу в запальчивости, было сказано совсем другим людям. Просто их не было рядом. Кто же был – он и я?

Наконец-то приблизились сумерки. Но романтики все равно не ощущалось. Было холодно, неуютно, пахло сырым деревом и немножко кровью – все-таки ремесло. Мрачные полосы легли на стены и почти стерли узор – головки грифонов, сто раз повторенная тень крыла. Я следила, как мрак съедает головы и крылья, как погружается в темноту нарисованный на стене мужской образ. Он стал совсем коричневым и оттого неинтересным.

А Лепорелло просто бездельник и мелкий сводник. И для того, чтобы это усвоить, совсем не обязательно было полдня торчать в пустой комнате и разглядывать химеры на стенах.

Рубшика мяса я так и не дождалась.

Артем Семеній

КРАУЗЕ

моя девочка курит прошлое,
умываясь лимонным соком.
и на солнечных пятнах Роршаха
видит Дьявола, видит Бога.
видит то, что другим невидимо.
слышит то, что другим не слышно.
по-ребячески верит в истину
с ароматом созревшей вишни.
моя девочка любит Бродского
и стихи его учит в ванной.
ни на йоту не верит в рассказы,
что ей веют с телеэкранов.
мол убийства, стрельба, наркотики
будто связаны тенью с нами.

но ведь умный кладёт на противень
и безустально злобу жарит.
ведь цветы лучше пуль, естественно,
это знает и мой кристаллик.
её мысли давно не детские:
её мысли в пасьянс играют.
моя девочка, будто Краузе,
влюблена в аккуратность розы.
но такая любовь не нравится
глупым пулям, что вьются в проседе
на висках тех безусых бражников,
что не видели толком Бога.
Евтушенко был прав, мне кажется,
что оружие бьётся током.

ПРИШЛА ПОРА

ну что ж, родной, пришла пора
в моря Колумбовы отчалить.
из дома в лунный вертоград
сбежать капризными ночами.

и там во тьме в обнимку с псами
вино лакать на брудершафт.
бояться трепетных касаний.
укутаться в хитинный шарф.

сбежать с кухонной глубины,
с пустых разобранных кроватей.
забрать с собою лишь винил,
где песни мамы, голос бати.

уйти в закат от отчих линий.
молиться детству: «повторись!»
и, как Николо Паганини,
сыграть на скрипке
п о л о в и ц.

весенним утром яркий свет
утонет в плюшевом тумане.
а вместе с ним остывший след
моей ноги.
моих мечтаний.

Я БОЮСЬ СТАТЬ ПРИЧИНОЙ

я боюсь стать причиной уехать отсюда.
я боюсь стать причиной вернуться назад.
коль платформы вокзалов скучают по людям,
может быть, я и есть этот самый вокзал?

опустевший в конец и укутанный в рельсы,
я уселся на лавке бродячим котом.
рядом мысли-котят «а что было б, если...»
молока меня просят хотя бы глоток.

убежать бы от них. но, увы, не удастся.
убежать от себя? если б мог, то уже.
я синоним апатии, свалка абстракций.
я разбит, как дешёвый гранёный фужер.

обещай, что вдруг что – непременно забудешь.
обещай ко мне, бражнику, не привыкать.
я боюсь стать причиной уехать отсюда.
я боюсь стать причиной
вернуться
назад.

Ольга Солдатова

ДІВЧИНА У ПОТЯГУ

Прийшов час усім змінюватися. Переїзд університету – це шанс не почати все спочатку, бо все почалося в межах рідного міста, а надолужити втрачене й гідно продовжити свій шлях. Нелегкий вибір змусив серйозно замислитися над подальшою долею... Комусь важче, хто міцно вкорінився у місцеві чорноземи, а хтось, ніби птах – куди вітер, туди й летить. Дівчині пережити це легше, ніж, наприклад, жінці. Хай навіть ця дівчина – по суті, за досвідом жінка. Зібрати невелику дорожню сумку й гайнути вздовж залізничної колії в напрямі Заходу, адже цей Захід тепер для Сходу – новий Схід. Потяг для дівчини чи жінки – то не вперше. Для кожного по-різному: 20 годин роздумів, або музики, або читання. До міста, в якому служив дідусь, чи з якого походять предки, чи в якому здійсниться доля... Онучко, а яка зараз Вінниця? Коли я був молодим, то бігав крос навколо міста. Там був один... чи тролейбус, чи трамвай... маршрутом через усе місто. І там, недалеко біля вокзалу, Будинок Офіцерів. Під Вінницею ще Жмеринка є... Хати в них такі бідні були, газу ніде не було...

Транспортні розв'язки зараз яскріють світлофорами, а під ногами – монохромні «зебри». На переходах грає музика, світлофори відраховують секунди «зеленого світла». Осінь починається з поневіряння в готелях та пошуків житла, сенсу, себе... Потім – гуртожиток, пари й радісне полегшення: наші тут! Більшість наших тут. Ми разом... Як багато думок було передумано! Багато суму, навіть зневіри... Лише потяг єднає з тим, що серцю миле.

Адаптація університету – це складно. Це не лише організація робочого та навчального процесу, а й створення атмосфери щирості й тепла, яких завжди не вистачає, незважаючи ні на що. Ми змінили юридичну й фізичну адресу, змінили навіть ім'я. Хтось уже прижився, пускаючи несліливо корінчики у вінницьку землю, хтось лише починає будувати своє життя. Проходять дні, тижні, роки... Це – життя, і воно триває. Вже не одна дівчина за досвідом – жінка, але незмінно вона вертається додому потягом, який прямує з Заходу на Схід, з України в Україну.

Ганна Степова

* * *

А можна, розкажу тобі про мрії?
 Чи ти лише дивишся прийшов?
 Якщо це так, мовчи. Бо я не вмію
 Так чітко виробляти нелюбов.
 У мене просто все. Це про людей.
 Про почуття, емоції і крила.
 Я так багато слухала ідей.
 У кожного своє, і власна сила.
 Я їх люблю. Можливо, це неправда?
 Та ні. Люблю. По-іншому не вмію.
 Неприязнь завжди можна переграти.
 Життя – для дій, а не для безнадії.

* * *

Візьми за руку. Я твоя музика,
 Я просто любила. Не звертала на ризики.
 А потім все. А потім щось луснуло.
 Тепер усе низько. Хоча колись було так високо.
 Я не чекаю світла, хоч звикла до твого голосу.
 Мені так незвично. Не люблю на щось
 сподіватися.
 Сама усе витру. І чорні, і білі полоси.
 І знову накреслю дорогу до ідеальності.

* * *

Ти пам'ятаєш зорі, їх мелодію.
 Я ще мала була, а вже прониклася.
 Тим тихим незбагненим, що в природі є.
 І тим, що у природі ще не винайшли.
 Усе живе і має душу.
 Потрібно притулитися, відчувати.
 Та так, щоби нічого не порушити.
 І не шукати суть, лиш поруч бути.
 Ти пам'ятаєш м'яту, що щипає?
 І запах лісу, що лише прокинувся?
 Все навесні так тихо оживає.
 І дихає. І так з любов'ю дивиться.
 Не можна спакувати в складні формули
 І довгими словами дисертації.
 У нас також доступні ролі є.
 Лиш підійди і не тримай дистанцію.

Олена Тараненко

«В ВИГНАННІ ДНІ ТЕЧУТЬ, ЯК СЛЬОЗИ...»

**Вільний репортаж не зовсім
вільної людини**

(Повна версія тексту – Український
тиждень. 5.03.2018. [HTTP://TYZH DEN.UA/
SOCIETY/210397](http://tyzhden.ua/society/210397))

Вже скоро п'ять років з кінця липня 2014-го, з того моменту, як я, немов Лотова дружина, не втрималася і обернулася востаннє поглянути на Донецьк у заднє скло автівки, що їхала буквально в нікуди, бо їхала аби звідити, а не кудись, я більше не обертаюся. Тож я живу трохи дивно, ну як «живу», це, мабуть, схоже на те, як існує така собі істота в мушлі – жива, ціла, не в голоді і не в холоді, годі жалітися, ну хіба трохи в анабіозі.

«Думки в вигнанні сплять, як мертві...»

Ні, насправду я живу дуже активно, навіть надто активно, немов щось хочу собі довести... Собі, бо іншим вже давно нічого не довожу. І насправду, жалітися гріх, бо мої усі зі мною, чоловік, сини, навіть мама. Навіть, бо вмовити мам поїхати з Донецька майже нікому не вдалося. У мене є робота – цікава, улюблена, – це також неабияка рідкість серед нас, вигнанців. Можна, я так себе буду називати? Мені так у моїй мушлі зручніше, так мені здається правильніше, бо ніхто мене не переселяв, не переміщував, і біженка я не з власної волі. Я терпляче (Боже милостивий, як терпляче, я вже, може, чемпіон світу з терпіння) слухаю про те, що мені, та й усім нам, «цим переселенцям» загалом люди раді, і не те щоб ми «понаїхали», і такого «не дай Боже нікому», але ж і ми, донецькі, маємо розуміти, що усім зараз важко, «а кому легко?», роботи-житла і так на всіх не вистачає, а тут ще ми, та й все ж таки з іншими українцями такого чомусь не сталося, може, тому, що ми надто довго жили нормально і багато, а інші бідували, януковичів-азірових на голову всій Україні поприводили, ну й врешті-решт, «погодьтеся, ви самі винні в тому, що з вами сталося...») Я не годжуся, але з себе не виходжу. Зі своєї мушлі. Звідти мене виводить тільки коли вже зовсім кислотою на рану, і для мене це – коли про Свободу і коли про Дім.

Із нами, вигнанцями, про свободу говорити важко, бо тут зовсім заплутано. Це – наша найбільша втрата. Бо не мали свободи вибору, хто б і що щодо цього не говорив. Думали, що маємо, коли вирішили, що час виходити на площу Леніна, бо завезених російських титушок чутно, а нас ні. Автобуси і автівки з ростовськими номерами стояли по центру, не ховаючись, «акающі» люди на вулиці Артема питали, як на неї пройти, вони були майже однаково вдягнені, а вже потім, коли ми помітили, що у нас на мітингах за єдину Україну чомусь не працює мобільний зв'язок, побачили, що у них ще й рації однакові, причому саме такі, як і у «наших», донецьких ментів, що нас «охороняли» від них. Убили Діму Чернявського, лікарі швидкої тієї ночі казали про не менше, ніж п'ять загиблих, людей в однакових чорних куртках пропускали з ножами і заточками нам за спину і навіть у міліцейські автобуси, де намагалися сховатися ультраси «Шахтаря» і хлопці зі «Свободи», нас мітили зеленкою і фарбою на мітингах і відловлювали по дворах, коли поверталися додому, та й додому було страшно, бо менти здавали адреси. Але ми вперто думали, що свобода вибору є, виїжджали на автопробіг із прапорами України, а вони чекали нас на світлофорах, бо ми ж законослухняні, ми своє місто любимо, нам тут жити, і вони чекали на красне світло, що для них було зеленим. Люди в чорному з бітами, скажені бабки з каменюками. Так, десь із квітня бабок-референдниць стало помітно.

«Чорні куртки» розбивали скло і виламували двері автівок, били водія, бабки тягли за волосся дівчат із пасажирського сидіння, били всім і всіх, кого зупинять. Ми вступали в дуже небезпечні дискусії з тими бабками в маршрутках і тролейбусах, відмовляли від референдуму, наші мами переставали спілкуватися з сусідками, тоді ми ще не навчилися мовчати, своїх поглядів ніхто не приховував. Свобода вибору була, бо

ж наші хлопці зовсім поряд, аеропорт наш, наступ от-от буде, і ми їхали через днр-івські блокпости немов до бабусі в дальні села, насправду – щоб передати нашим, що могли, переводили гроші на картки своїм знайомим і зовсім не знайомим з незвичною новою назвою «волонтер». Багато що впевнено свідчило про те, що свобода вибору в нас є, інші аргументи не приймалися. Аж до шостого липня, коли в місто зайшли «гіркінці». І ми стали вигнанцями, навіть ті, хто не мав і не має досі змоги виїхати. «Вон с Донбасса», яке вони оскаженіло кричали нам на мітингах (а площею розливалася якась дика, люта «Вонзда!.. Вонзда!..»), і від її незрозумілості ставало зовсім не по собі), здійснилося тоді, у страшному липні 14-го, після якого моє місто ніколи не буде тим, що було. Тож не кажіть мені про свободу вибору перед натовпом із ножами і бітами, потім – з автоматами, потім – танками і «Градами» прямо у вас у дворі.

Але дивним, парадоксальним чином саме свобода є нашим найбільшим надбанням. Через те, що ми тепер знаємо її справжню ціну, і цю ціну сплатили (мабуть, ще не до кінця, а може, у нас, вигнанців, довічний кредит). Могли все життя прожити і не знати, що свобода не може бути дармовою чи дешевою, вона має коштувати дуже дорого. І ще через те, що, крім свободи, у нас нічого більше немає. Свободи і спогадів...

«Солодкі спогади сичать, як змії...»

Звісно, все почалося з Майдану, але «про-ростало» в Донецьку поступово. Нечисленний, але героїчний Євромайдан у Донецьку і постійна присутність Майдану головного, київського – в новинах, у неспівмірних розмовах, у першому волонтерстві й тайних поїздках до Києва, в людях, що відкривалися наново. Усі перевіряли усіх «на Майдан»: студенти, колеги, старі друзі і навіть рідні та близькі люди. Пам'ятаю, як один хлоп-

чик затіяв на парі зі мною дискусію про Майдан і побиття студентів (це було ще до розстрілів), емоційно і неаргументовано (але вкрай агресивно) просуваючи ідею того, що «на Майдані стоять одні придурки, які не хочуть працювати». Дивлюсь, щось дивне – чим більш палко я розбиваю його аргументи, чим більше довожу протилежне, тим він більше задоволений, а з ним і вся аудиторія. Наступного тижня його немає, на наступному занятті також. Питаю у студентів, не одразу, але кажуть: «Олено Валеріївно, та він переховується, бо весь у зеленці» (титушки спочатку ставили такі «мітки», потім уже били по-звірячому). Он як, то він, виявляється – євромайданівець, тож провокував мене навмисно, перевіряв, може, і на прохання інших, бо потроху студенти стали відпрошуватися на українські мітинги й акції, а попроситись могли не в усіх. Почалися дискусії з колегами, іноді і на підвищених тонах, на зайвих емоціях, і тут також провокували іноді навмисно. Чи то напишеш щось на сторінці в ФБ, а назавтра ідеш по факультету, і хтось із викладачів, з давніх друзів, ще зі студентських часів, раптом відводить погляд, демонстративно не вітається. Ясно, за «сторонніками руського міра» сумувати не будемо.

Син у лютому звільнився з роботи, дізнавшись, що фірма, на якій працював, є поставальником балаклав і рукавиць для київського Беркута. «Хай убивці без мене гріються».

Моя манікюрниця, з якою сто років приятелювали, мила й лагідна, здавалося, жіночка, не відриваючи очей від роботи, спокійненько так видала рецепт, що робити з «майданутими»: «Якщо вже поливання водою в мороз не допомагає, то можна ж застосувати міліцейські гелікоптери, і з них пополивати Майдан кислотою». Людей? Кислотою? Отямся! «Ну то я так, міркую, щось же з ними робити треба».

Так, тоді, взимку, люди ще не навчилися мовчати, тому розмежування на своїх-чужих від-

булося доволі швидко. Мені здається, всі знали, хто за кого, принаймні, я про своїх знайомих знала. З весни стали менше про те говорити. Не те, щоб через страх, не було потреби. Своїх бачили на мітингах, доводити вже треба було не словами.

Донецькі мітинги березня 2014-го, ті, про які тепер у підручниках із новітньої історії України написано, що їх не було... Це дивне подвійне відчуття – здивування і страху, гордості й розпачу від Донецька, якого ти, народившись тут, немов би зовсім не знаєш. Саме на мітингах ти вперше так зблизька бачиш страшний натовп без обличчя, але й саме тут вперше бачиш інший Донецьк, радієш і дивуєшся тому, як нас на правду багато, це дивне відчуття, коли стоїш під тим величезним, ледве не на всю площу Леніна, прапором разом зі знайомими і зовсім не знайомими, але вже рідними тобі людьми, як під захисним парашутом, якби їм можна було б цей, український, Донецьк врятувати. І вперше співаєш Гімн України так, як ніколи його ще не співала. До цього вже було щось схоже, вперше гімн для тебе став Гімном у 2012-му, коли зі стадіону, з матчів збірної виходили зовсім без голосу, але так – вперше.

Проте картинка Донецька 2014-го, яку тиражують більш охоче, таке собі тавро на нас, вигнанця – той клятий референдум. Я не буду зараз нічого доводити, розповідати, скільки десятків дільниць вони відкрили на мільйонний Донецьк, щоб зробити ту картинку, по скільки разів і за якими «документами» голосували ті, що прийшли. Хто схоче дізнатися, зможе, це не секрет. А тут мої спогади, то я про референдум пам'ятаю інше. Біля нашого будинку, прямо за парканом на Куйбишева встановили білборд «за референдум» (якось так організовано-швидко-задорого їх у Донецьку понастановлювали, ну то, мабуть, скажені бабки за свої кривні, чи шахтарі у воєнторзі купили). Як нам те стерпі-

ти? Перша ніч того одороблого сусіда, наша кухня, двері надвір відчинені, ніхто не ховається, перегукуючись, штовхаючись, ми: я розливаю зеленку по презервативах, мої хлопці зав'язують, збирають і бігають по черзі кидати в той плакат. Щоб не бачити на ньому того усміхненого придурка, що турботливо та строго (як той «Чи ти записався..?»)) кличе інших нерозумних обирати щастя «молодої республіки»). Але це на зупинці, на яскраво освітленій вулиці. Повертаються, сміються, сперечаються, хто влучніший – тато чи сини. Ми з чоловіком жартома згадуємо «Молоду гвардію», читану в комсомольській юності, от довелось і нам... Якось страху ще не було, хоч страшного було за край.

На захопленій ОДА стали з'являтися портрети знайомих журналістів, серед них багато наших випускників, «вороги республіки», з адресами і вказівками, як убивати. Декого стали впізнавати у тролейбусах і на вулицях, навіть без мікрофонів і камер, кричали про «хунтівських прислужників», про «кров донеччан на руках». Про кров і вбивцю намагалися кричати і в залі університету, де виступав Славко Вакарчук. «Губаревці» своєю прийшли прямо на його лекцію (викладачі істфаку, що сиділи поруч зі мною, казали, що й Губарев був з ними), щось спробували спровокувати, їх виштовхали. А прийшли вони буквально через дорогу, з тієї самої захопленої ОДА, начиненої зброєю. Так дивно все і було в моєму місті тоді, навесні 2014-го – через Університетську, по одній вулиці – бандити і національний університет, «народний губернатор» і Славко Вакарчук, із яким повнюща зала викладачів і студентів співає Гімн України. Ідеш зранку на роботу (роботу!!!) викладати в Донецькому національному університеті, а студенти йдуть на навчання, День факультету у квітні святкували, як завжди – у дворі, урочисто, з прапорами і гімном), так от, ідеш, а п'яночі й, вибачте, вонючі «хтось» (іноді і статі не визначиш) із пов-

ними кишнями грошей купують у цілодобових кіосках дорогий коньяк по 5-6 пляшок, скільки є, «мальчикам похмелиться», і понесли в ОДА, де виставлені бутафорські барикади і повно зовсім не бутафорської зброї. І звіти надривається «Вставай, страна огромная», а над головою ревуть літаки.

«Душа розірвана, як рана...»

Чому ми покинули своє місто? Чому врешті-решт, позбавлені свободи вибору, обрали свободу? Мабуть, через те, що його охопила чума, яку принесли з собою гвалтівники, вбивці, збоченці. Його вже неможливо було лікувати, бо запізно, з ним можна було тільки залишитися вмирати.

Згадую ще один епізод десь у травні 2014-го, коли ОДА, СБУ, міськрада, міліція вже захоплені, є вже наші вбиті і покалічені. Місто живе у реальному абсурді, страшній грі без правил – вони кличуть Расею й Путіна, ми їзди-мо з українськими прапорами на машинах, і все це в одному місті, на одних вулицях, недовга ілюзія паралельних простору і часу, які не перетнуться...

Наш молодший син повертається пізно ввечері додому, 17 років, перше кохання, щасливий, але, виявляється, не тільки через побачення. Врятував дівчину. Чужу. Повертався вже від своєї дівчини додому (бо благами ж, тільки не дуже пізно, розумієш же, що на вулицях коїться), йшов повз захоплене сепаратистами районне відділення СБУ. А там уже на даху – кулемет, «чергові», всі з автоматами, ціляться в перехожих, і всі п'яні дуже, матюкаються, викрикують щось, іноді стріляють у повітря. А по тротуару іде дівчинка – ровесниця мого сина, також, мабуть, повертається додому пізно, і раптом настає тиша, вся увага огидного кода зосереджується на ній, і починається страшно: вони викрикують дитині все, що зараз з нею ро-

битимуть, починають спускатися, крик, гвалт, і дівчина стала. Ну залякла від страху дитина. А мій переходить дорогу, хватає її за руку і починає на неї кричати: «Ти, дура така, мати тебе вже розшукує, мене послала, а мені воно треба, зараз от як дам тобі, а ще й від матері отримаєш...» Ну і таке, сам не пам'ятає що. Але дівчинка отямилась, ухопила його за руку, і вони побігли. А ледве та шайка зникла з очей, каже син, впала, і вже йти не могла. Плакала і все. Майже ніс її додому.

Отаку історію прийшов і розкажує. Очі палають, гордий, збуджений від близької небезпеки... І тут я починаю кричати. Вже й не пам'ятаю що, знаю тільки, що одна думка весь час крутилася в голові, її я і викрикувала: «Дура і є та дівчина. Чорти її несли вночі, чого вона там шалалася? Ти хоч розумієш, що з вами могло статися, та до неї мені байдуже, але ти, як тобі таке на думку спало, ти хоч уявляєш, на що вони здатні?...» А мій син дуже тихо мені каже: «Заспокойся. Мамо, тобі не соромно? За що ти на мене кричиш? Що з тобою?» Може, тоді я вперше усвідомила саме це – зі мною, з нами усіма коїться щось не те. Неможливо жити під страхом, підлістю, з постійним почуттям огиди і ненависті так, щоб це не відбилосся на тобі. Ми ледве вмовили у червні синів поїхати з Донецька, а самі не встигли.

Чому я покинула свій дім? Бо 18 липня в наш двір, а потім і дім за доносом сусідів прийшли днр-івці. Донос, справедливості ради треба сказати, був правдивий за змістом: «Вони не підтримують днр», – написали вони «куди треба», але мета їхня була стара, як світ, і до ідеології з політикою жодного відношення не мала. Ми тільки-но добудували новий будинок, він стояв таким собі більмом перед їх заздрісними очима, і план, мабуть, був такий: нас розстріляють, може, і тут, прямо у дворі, а вони заселяться вже до ночі в нову оселю.

Я дуже не хочу згадувати ті страшні «майже три години», а ще більше – ті довгі й ще страшніші, коли не знаєш, що з дорогою тобі людиною, і нічого не можеш зробити, тільки уява малює тобі картини – одну жахливішу за іншу. І моя пам'ять іде мені назустріч, вона потроху стирає те, що тоді здавалося немов би гумовим, безкінечно розтягнутим часом, нескінченною жорстокою розкадровкою того, що «не може бути правдою», «не може статися зі мною». Тепер залишилися тільки окремі епізоди та загальне відчуття абсурду, бо навіть якщо б хтось схотів нам допомогти і попередив про обшук, ми навіряд чи могли б підготуватися, просто не змогли б уявити, що саме стане «доказами» того, що ми – вороги «донецького народу». Жовто-блакитні прапорці з мітингів – саме наші «бойові», з мітингів березня і квітня 2014-го, що були прикріплені на найбільш видному (і важливому для жінки) місці – на трюмо, не фігурували у справі. Може, через те, що малі. А ось два величезних, що ними огорталися на стадіоні під час Євро-2012, їх знайшли на антресолях та обіцяли в них нас і поховати. Потім «страшними» доказами нашої провини були абонементи на Донбас-арену, колекція футбольних шарфів та м'яч із підписами гравців збірної України з того ж 2012-го. Чому? Бо «твоїх синів тут нема, то старший у тебе – український снайпер, нас убиває, а молодший – ультрас «Шахтаря», а вони наші головні вороги». Версія про снайпера взялася взагалі зі статуетки стрільця, що її подарували комусь із синів у дитячому таборі як приз за участь у змаганнях із дартсу.

Потім – вишиванка («в ній тебе і спалимо»), рибальський костюм (бо камуфляж) і навіть роздруківка «Думи про Богдана», що хтось із синів готував як домашнє завдання у 8 класі. З кожним «доказом» ми розуміли все менше: ну хто в Донецьку може любов до «Шахтаря» вважати злочином? Ну хіба ви не вивчали у 8 класі

те саме і не ходили на перший та на останній дзвінок у вишиванках? У нас усі ходили. Хіба ви з нами разом тоді, на стадіоні, в таких самих прапорах не співали гімн України по десять, а то і більше разів за матч? Ну і нарешті, чому мій прапор у моїй країні є злочином, коли він врешті-решт зображений у нас у паспортах? У вас же такі самі паспорти, подивіться! Останнє запитання я вже і вголос наважилася поставити. І почувши: «А, так ти ждеш, пока ваши нас всех поубивают, когда вернутся? Не дожدهшься», я нарешті зрозуміла. Це «ваші» і «наші» мені все пояснило. Ні, вони не вчилися із нами, не росли разом і не жили, не ходили в ті самі «священні» для донеччан місця. Бо вони – не донеччане. Вони не з Донецька. Не українці. Їм ані нас, ані Донецька, ані України не шкода.

Саме тому моя українська бібліотека їх так вразила, ще й із «Підривною літературою», «Бронейною публіцистикою» та програмою і бейджами з Конгресів українців – ці назви їх налякали. А от «Чорний ворон», Донцов не вразили. Бо вони не знають, хто це. І один із них сумно сказав мені як абсолютно безнадійній: «Как же ты докатилась до такой жизни. Ты ж по диплому учитель русского языка и литературы, а этим занимаешься». А потім, риючись у моїй білизні (три години – це багато, і якесь спілкування все одно відбувається), він мені сказав, що йому 36 років, на днях у нього весілля, одружується він уперше, з якоюсь «бойовою подругою», раніше не мав такої можливості, бо 19 років відсидів (уже не знаю, разом чи окремими строками). З 17 років. Зек з 19 роками тюрми. І раптом – щастя: воля, зброя, можливість компенсувати всі образи свого недолугого життя за рахунок («хохлов» (убиватимеш, катуватимеш, ще й повчатимеш дурних), можливість в один момент, як у казці, все переміняти, тільки казка та страшна: взяти

чуже життя, вкрасти чуже щастя, за звичкою влізти в чужий дім, у чужу душу.

«Бальзам далеко так, як сонце...»

Мені жодного разу не снився Донецьк, тільки дім іноді сниться. Завжди розтросченим, порожнім і брудним, земля на підлозі чи взагалі немає підлоги, земля кругом...

Думаю, наш дім ще довго чекав на нас, як ми поїхали... Чекав із терпінням і любов'ю, якою ми його наповнили, чекав, бо не міг збагнути, чого це «сюди ніхто давно не приходив», якщо «звідси ніхто не пішов», точно як у Жадана. Я тепер часто згадую ці рядки:

Хай стоять непокірні будинки.

З якої не починай сторінки –

Час перемотує рвані жили,

Перетягує сірі бинти.

Тебе тут надто сильно любили,

Щоби звідси піти.

У нас, вигнанців, дуже схожі історії, типові, так би мовити, і реакція на них також досить типова. Є люди, і їх, на щастя, багато, які щиро намагаються зрозуміти та допомогти, спасибі їм, без них ми б не впоралися – більше навіть морально, ніж матеріально. Є ті, хто вважають, що всі ми, «донецькі», однакові, і «скільки вовка не годуй...» Таким можу тільки порадити: а ви не знайте наперед, ви спробуйте погодувати. Тільки щиро, не як подачку.

Але я про інше. Знову про свободу вибору. Майже всі повторюють: «Не розумію тих, хто там, у Донецьку, Луганську залишився. Чого вони там сидять?» І повторюють це, як правило, з осудом. Я зараз не про тих, хто взяв зброю чи співпрацює з окупантом. Із тими все ясно. Ні, я про тих, що немов би просто сидять майже чотири роки під обстрілами, під страхом і ненавистю, в постійній присутності смерті. З відчуттям того, що твоя країна тебе покинула, життя спинилося, страш-

ний сон ніяк не закінчиться, і ти ніяк не можеш прокинутися. І кожного разу, коли мені майже зривається з язика: «Не розумію вас», я змушую себе згадувати, як ми стояли на балконі шостого поверху маминої квартири (бо у себе вже ночувати було не можна), а прямо через нас летіли «гради» – це днр-івці з центру міста обстрілювали наших хлопців, що у липні-серпні стояли впритул до Донецька.

Снаряди летіли прямо над нашими головами, з таким гідким, противним виючим свистом – той, хто чув такий звук, його вже не сплутає з іншими. Чому ми стояли на балконі? Бо спочатку тобі, як нормальній людині, страшно. Потім з'являється якесь дивне бажання це побачити на власні очі. А потім ти розумієш, що хочеш тільки одного: щоб цей огидний свист припинився. Не можеш більше цього виносити. Він має припинитися за будь-яку ціну. Я цю свою думку дуже добре пам'ятаю: «Нехай мене вже уб'є, тільки б я не чула цього виття, я більше не можу. Інакше я збожеволію». І має пройти багато часу, хоч якось щось має загоїтись у тобі, поки ти усвідомлюєш, що це і є думка божевільної людини: «Нехай мене вб'є».

Я хочу, щоб божевільня припинилося, щоб ми прокинулися від цього жахливого сну, але знаю, що вже не буде «прокинулися, немовби нічого не було». Було – кров, бруд, смерті, зради, біль. Багато болю. Надто багато. Життя назавжди розділилося на «до війни» і «після». Колись нам про це розповідали наші бабусі, тепер випало і нам. Для мене це назавжди, і вже ніколи не буде, як раніше. Але нехай уже прийде те «після війни». Нехай...

Я взяла собі за назву і підзаголовки рядки зі страшного вірша Олександра Олеся. На жаль, там є і такий рядок: «Бальзам далеко так, як сонце...» Що є тим бальзамом? Як не дивно, саме відчуття внутрішньої свободи і власної правоти, відчуття того, що за нами правда. Це вкрай важ-

ливо для людини, як з'ясувалося. Правди ж немає де діти, нас змалечку вчили, правда нагору вийде... Але я все частіше думаю про те, що стане тим бальзамом надалі. Коли війна закінчиться, а вона закінчиться обов'язково, як усі війни до цього. І на це запитання у мене відповіді немає.

AUTUMNALIS

Мы видели:
 Как свет сменился тьмой,
 Как солнцеток тонул в пучине роковой
 И туч орда топила небо густой мглой;
 Как мир потух, оставив лишь слепой покой,
 И человек затух, вступив в последний бой
 с собой.

Как дождь стелился улицей немой!
 (Биясь об окна спящего зарей,
 Что в голове у бдящего весной).
 И ветер дул, скрипя по бортовой
 (Брюх зданий, расстеленных вдоль общей
 мостовой).
 Как листья падали, смирившись с горькою
 судьбой,
 Прежде сменив наряд, готовясь на покой...

Все это – осень!
 Пора, где тьма берет главенство пустотой,
 А человеку хочется не жить,
 Укрывшись вечной немотой.

Владислав Тарасович

Ніна Урсані

ВОГНЕННА ЗЕМЛЯ

Вернулась з землі вогненної –
І в серці лиш шепіт без голосу,
І туга з сльози щоденної:
Земля ця не дала колосу.

Земля і дощами злита,
І сонцем була ззеліана,
Й немовби сльозами вміта,
І змучена, і зневірена.

Вернулась з землі вогненної –
І в серці лиш шепіт без голосу,
І туга з сльози щоденної:
Земля ця не дала колосу.

ВІД ПОЛИНУ ДО КАЛИНИ

Від полину в степу до калини
Цілий рік, або навіть і вік.
А життя все іде, й Україна
Не така вже, як Бог передрік.

Я червоне гірке намисто
Принесу у чужий дім.
Приберу у четвер його чистий
І поселюся в домі отім.

І скажу, мабуть, синові: «Знаєм,
Як в степу десь сумує полин?...»
Ми калину поп'ємо із чаєм
З калиновим сум'яттям гірким.

ПРИСВЯЧУЮ МОЗГУНОВІЙ Т. П.

Номер вона набирає,
Завмирає в рингтоні тім.
Це не просто музика грає,
В телефоні записано: «Дім».

І питається в хати жінка,
Чи не лячно їй у п'їтьмі,
Може, треба молитися зірці,
Щоб світилася у вікні?

І питається жінка в дому,
Чи прополює спека квітки,
Чи не страшно йому одному,
Чи далеко вогнів пелюстки?

І питається жінка в дому,
Чи не чути кумкання жаб.
Їй здається, що в плачі такому
Є безцінний надії скарб...

**ПРИСВЯЧУЮ СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ
ЛЮДМИЛИ МИХАЙЛІВНИ ТКАЧУК**

(07.09.1946–08.09.2017)

А осінь ще не встигла перед Богом
Вдягнути той жовтавий падолист.
Війна трубила в сурми на дорогу
Між териконів, сіл і міст.

Війна скидала зорі на світанку,
Кидала їх в вогонь, неначе хмиз.
Всміхнулася мама місячним серпанком,
Відправила душу у путь без риз.

Спішить душа, а птаха несе тугу
У ніжний спів, у добрий дальній край,
Птахи у вирій, а душа – до Бугу,
Птахи – у вирій, а душа у рай.

**ЮРІЮ МАТУЩАКУ
ПРИСВЯЧУЮ**

Льодом скутий Буг, а небо через край.
Вогонь палить час... Де тепер мій дім?
І горить в вогні вся дорога в рай
В імені, у твоїм...

Я Іловайськ, Донецьк, ще Горлівка, Торез...
Знову я лечу, я дика птаха.
Я немовби є, я між небом щез,
Я – аеропорт, я – Волноваха.

Серцем скутий біль. А річка з берегів,
І тече в той край, яким я так снів,
Яким я пройшов, в небеса злетів
До зірок, до птахів...

Я Іловайськ, Донецьк, ще Горлівка, Торез...
Знову я лечу, я дика птаха.
Я немовби є, я між небом щез,
Я – аеропорт, я – Волноваха.

Льодом скутий Буг, а небо через край.
Вогонь палить час... Де тепер мій дім?
І горить в вогні вся дорога в рай
В імені у твоїм...

ПРИЧАСТИЛАСЬ

Я домом тільки причастилась.
Два дні у гromі і стрільбі.
Весь інший час я лиш молилась,
Пречистий Господи, Тобі.

Я ним лиш тільки промайнула
Як боязка, тремтлива тінь.
І знов від нього відсахнулась,
Як від скорботних голосінь.

ЛИСТИ

Люди пишуть додому листи.
Ми не можемо їх написати.
Ми йдемо, ми йдемо до мети,
А вона заховалась за грати.

Блокпости... Блокпости... Блокпости...
Ви дорога до мого дому.
Якби вам у вогні не цвісти
І впустити мою утому.

Може б, я попросила e-mail
В абрикос поблизу териконів.
Я відправила б ніжності файл
Із мережі свого безсоння.

Ну кого мені попросити,
Що зробити для цього треба?
Мені просто хотілося б жити
Під шматочком мирного неба.

КОЛИСКОВА

Розкажу тобі, сину, про те,
Чому ми не вернулись додому.
Там в трояндах криваво цвіте
Людська мука, печаль і втома.

Там сумує малий терикон,
Там вже Шубін не вийде із шахти,
Не пускає його дракон
І несе свою чорну вахту.

Вже розлито криваве вино
По Чумацькому сонному шляху.
Не розкрити вже наше вікно,
Не покликати зоряну птаху.

Там кудись загубилась весна,
Замість неї прийшла химера.
Все літає й гуде навісна
І метає вогненні пера.

В ДИТЯЧОМУ МАГАЗИНІ

Я не купую сину автомат,
А в нього у сльозах вже тонуть очі.
Не можу, серце б'ється, як в набат,
Хоч цього зовсім я, мабуть, не хочу.

А пам'ять душу ріже, мов мечем,
Тим іграшковим, в магазині.
Ми тільки тобі кицю заберемо,
А танк не будем, сину.

Розділ 2

ФОТОГРАФІЇ, ЖИВОПИС, ГРАФІКА

Юлія Бойко

Тетяна Вільчинська

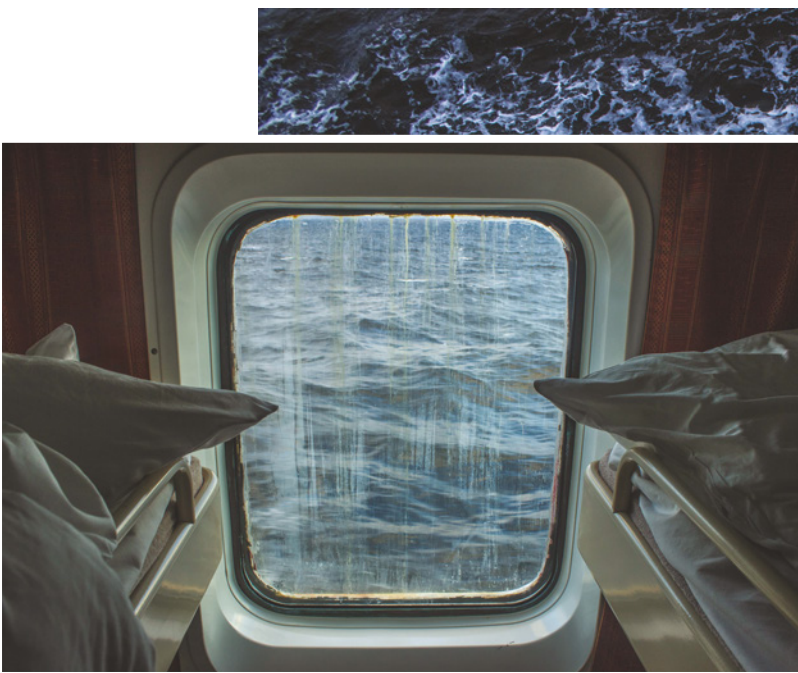

Зорина Гаджук

«СОКРОВЕННЕ»

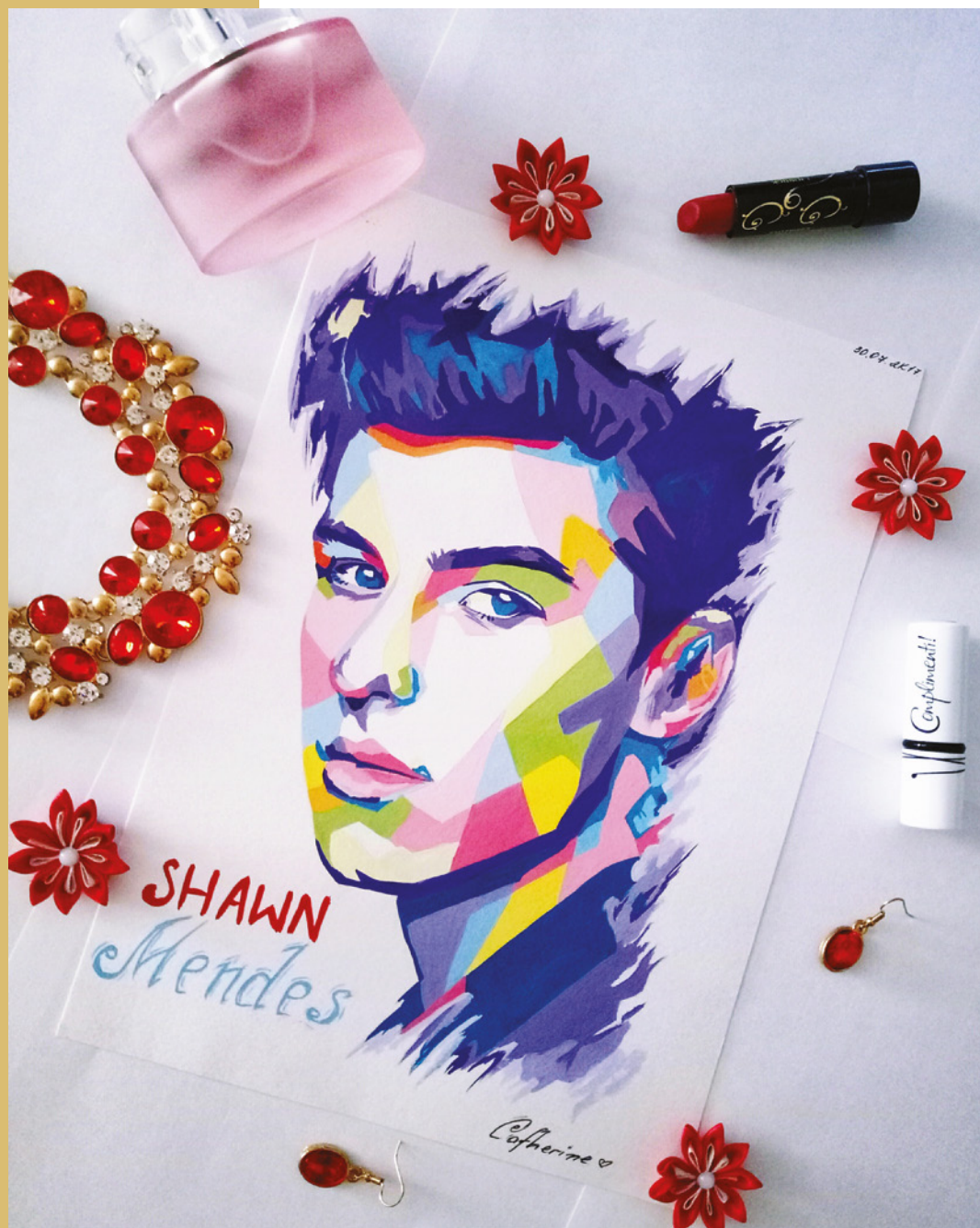
Лілія Грицишен

Катерина
Максимова

Аліна Мельник

LE MIROIR*

Одвічне змагання, суперечності та проблеми, що створюються через те, що ми намагаємося бути тим, ким ми не є. Іноді, посміхаючись, насправді хочеться заплакати, а криками доволі часто людина намагається сказати: «допоможи», «врятуй», а гнів – це лише маска, яка надає ефекту фальшивого лицарського обладунку. Шкода, що багато людей, розуміючи усі тонкощі гри в «маски», продовжують іти за тією ж мапою. Можливо, якби кожен прямував тим шляхом, що йому призначено долею, а не повертав по вузьких стежинках, що давно поросли хашчами та кишатъ дикими звірами, тоді, можливо, і проблем у людей, що намагаються

будь-якими способами добігти до фінішу, було б набагато менше.

Не потрібно соромитися відкритися людям, показати себе справжню, навчити їх того, чого вони не вміють, адже усі ми унікальні й кожен наділений власним індивідуальним талантом. Аудиторію завжди приваблювали особистості, що вміють відрізнитися від інших і показати це так якісно та класно, що навіть не з'явиться найменшого бажання відвертати уваги від ексклюзиву.

**Дзеркало (фр.)*

Юлія Олексій

Прогулянка

Підготовка до балу

Калейдоскоп легенд

Олена Поповська
«ЦІКАВА НАУКА»

Костянтин Родигін

«ШЛЯХАМИ ДИКОГО СХОДУ»

Іван Хижняк

АВТОРИ АЛЬМАНАХУ

Бойко Юлія Валеріївна

– студентка факультету математики та інформаційних технологій

Борецький Віталій Васильович

– кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики

Вдовиченко Оксана Василівна

– студентка філологічного факультету

Вільчинська Тетяна Євгенівна

– студентка факультету іноземних мов

Гаджук Зорина Валеріївна

– студентка філологічного факультету

Горелова Наталя Сергіївна

– начальник відділу кадрів

Грицай Андрій Дмитрович

– студент філологічного факультету

Грицишен Лілія Анатоліївна

– студентка факультету математики та інформаційних технологій

Дяченко Владислава Андріївна

– студентка філологічного факультету

Єрьомін Микола Борисович

– аспірант кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

Максимова Катерина Валентинівна

– студентка економічного факультету

Малахова Анастасія Андріївна

– студентка факультету іноземних мов

Мельник Аліна Олександрівна

– студентка філологічного факультету

Олексій Юлія Анатоліївна

– студентка Навчально-наукового інституту хімії

Поповська Олена Юріївна

– студентка Навчально-наукового інституту хімії

Рибальченко Анастасія Олександрівна (1994–2019)

– випускниця філологічного факультету ДонНУ 2015 р., редактор газети «Університетські вісті» (2015–2016 рр.)

Родигін Костянтин Михайлович

– кандидат філософських наук, доцент кафедри журналістики. Випускник хімічного факультету ДонНУ 2010 р.

Родигіна Олександра Михайлівна

– фахівець I категорії Навчально-практичного центру культурно-естетичного розвитку та роботи зі студентами. Випускниця історичного факультету ДонНУ 2014 р.

Сарана Інна Анатоліївна

– бібліотекар II категорії Наукової бібліотеки ДонНУ імені Василя Стуса

Семеній Артем Олександрович

– студент історичного факультету

Солдатова Ольга Анатоліївна

– редактор I категорії Редакційного відділу навчальної і методичної літератури ДонНУ імені Василя Стуса. Випускниця філологічного факультету ДонНУ імені Василя Стуса 2019 р.

Степова Ганна Олександрівна

– студентка біологічного факультету. Учасниця вокально-інструментального ансамблю «Оберіг»

Тараненко Олена Валеріївна

– кандидат філологічних наук, завідувач кафедри журналістики

Тарасович Владислав Сергійович

– студент біологічного факультету

Урсані Ніна Миколаївна

– кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та історії української і світової літератури

Хижняк Іван Сергійович

– студент факультету математики та інформаційних технологій

ЗМІСТ

Вступне слово

Загнітко Анатолій 3

РОЗДІЛ 1 6**ПОЕЗІЯ, ПРОЗА, ПУБЛІЦИСТИКА**

Борецький Віталій..... 7

Вдовиченко Оксана..... 10

Горелова Наталя 12

Грицай Андрій 14

Дяченко Владислава 16

Єрьомін Миколай..... 17

Малахова Анастасія 18

Рибальченко Анастасія 21

Родигін Костянтин 23

Родигіна Олександра..... 27

Сарана Інна 31

Семеній Артем..... 34

Солдатова Ольга 36

Степова Ганна 37

Тараненко Олена..... 38

Тарасович Владислав 45

Урсані Ніна 46

РОЗДІЛ 2 49**ФОТОГРАФІЇ, ЖИВОПИС, ГРАФІКА**

Бойко Юлія..... 50

Вільчинська Тетяна 51

Гаджук Зорина 53

Грицишен Лілія 56

Максимова Катерина 58

Мельник Аліна 60

Олексій Юлія..... 62

Поповська Олена 64

Родигін Костянтин 66

Хижняк Іван..... 69

АВТОРИ АЛЬМАНАХУ..... 72

Творчий альманах «NOMEN»

Редакційна колегія:

- Загнітко А. П.** – член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор;
Тараненко О. В. – кандидат філологічних наук, завідувач кафедри журналістики;
Родигін К. М. – кандидат філософських наук, доцент кафедри журналістики;
Соловей О. Є. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та історії української і світової літератури;
Урсані Н. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та історії української і світової літератури.

Над альманахом працювали співробітники
Навчально-практичного центру культурно-естетичного розвитку та роботи зі студентами
Донецького національного університету імені Василя Стуса:
Вікторія Попова – директор, кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу;
Олександра Родигіна – фахівець I категорії;
Надія Попова – провідний фахівець;
Олена Степова – фахівець.

Донецький національний університет
імені Василя Стуса

вул. 600-річчя, 21,
Вінниця, 21021, Україна

+380 (432) 50-89-48

www.donnu.edu.ua

NOMEN EST OMEN!
ІМ'Я ЗОБОВ'ЯЗУЄ!